Omställning mot en stärkt regional planeringsroll

.....

En fallstudie om hur ett förändrat planeringssystem påverkar regional och kommunal planeringsnivå i Halland

.....

Vilma Sandberg

Masterarbete 30 hp
Masterprogram i Strategisk fysisk planering
Blekinge Tekniska Högskola

2024-05-20

.....

Författare: Vilma Sandberg
Titel: Omställning mot en stärkt regional planeringsroll
- En fallstudie om hur ett förändrat planeringssystem påverkar regional och kommunal planeringsnivå i Halland

.....

Handledare: Sabrina Fredin

Examinator: Jimmie Andersén

Blekinge Tekniska Högskola: Institutionen för fysisk planering

Program: Masterprogram i Strategisk fysisk planering
Kurs: FM2612 Masterarbete i Fysisk planering

Nivå: Avancerad
Omfattning: 30 hp

Utgivningsort: Karlskrona
Datum: 2024-05-20

Förord

Skrivandet av denna uppsats har både varit lärorikt men också utmanande, där jag idag är tacksam över att utbildningen har gett mig en bred planeringsgrund för framtiden. Vid inlämning av denna uppsats så avslutar jag mina fem års studier vid Blekinge Tekniska Högskola med både glädje och viss sorg över den gemenskap som BTH och det studiesociala runtomkring har betytt för mig.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Sabrina Fredin som har varit ett stort stöd i det akademiska skrivandet under våren med sina kloka ord och idéer. Jag vill även tacka mina kurskamrater i C-huset för stöd och bollplank under stora delar av skrivprocessen. Inte minst vill jag tacka vänner och familj för insiktsfulla samtal och pepp, men även viktiga pauser från studierna.

Vilma Sandberg
Karlskrona, maj 2024

Sammanfattning

Idag existerar regionala skiljaktigheter och en demografisk obalans mellan svenska regioner. Inom det svenska planeringssystemet förstås den regionala planeringsnivån vila på en institutionellt osäker grund som tenderar att påverka utövande på regional och kommunal planeringsnivå. Det ger planerare skilda förutsättningar för planeringsutövande där regional planering identifieras som fragmenterad. Regional planering ses även som outforskad i Sverige, med ett behov av att studera vad en ökad formell regional planeringsnivå kan innebära. Uppsatsen syftar således till att ge en ökad förståelse för hur en stärkt regional planeringsroll påverkar förhållandet mellan regional och kommunal planeringsnivå. Det innefattar att studera det befintliga planeringssystemet sett till både förändrad ansvars- och rollfördelning.

Utifrån forskningsöversikten har fyra mönster identifierat som i sin tur har resulterat i ett teoretiskt ramverk. Ramverket har byggts upp utav rescaling, ny regionalism och flernivåstyrning som har använts föra att tolka det empiriska materialet. En idealistisk ansats har präglat arbetet med Region Halland som fallstudie. Region Halland är den enda regionen som utanför storstadsregionerna har stärkt den regionala planeringsnivån och övergick år 2023 till regionplaneorgan. Inom Halland studeras Region Halland, Halmstad kommun och Laholm kommun som analysenheter. Metoder för att samla in empiri är både i form av dokumentstudie där regionala och kommunala dokument studeras, samt intervjuer med regionala och kommunala tjänstemän.

I empirin påvisas det att regionens stärkta planeringsroll har resulterat i ett breddat ansvar och ökad samverkan, men inte förändrade roller. Regionens övergång till regionplaneorgan beskrivs ha resulterat i stärkta interna nätverk och en förstärkning av det Halländska territoriet. Som större respektive mindre kommun framgår en distinktion i uppsatsen, där olika förutsättningar för förankring existerar. Genom direkt och indirekt påverkan förstås EU och yttre faktorer påverka Halland, trots det saknas samspel mot överstatlig nivå. I slutsatser så framgår det att en stärkt formell regional planeringsroll har medfört en ökad effektivitet och stärkt sammanhållning i Halland. Det ger regionen tydligare ställning gentemot nationella intressen och det kommunala självstyret. En utmaning i att se bort från etablerade strukturer existerar en utmaning i att ta stöd från tidigare omorganiseringar sett till att skilda planeringsförutsättningar finns. Avslutningsvis förstås det utmanande att förutspå vad slutresultatet kommer innebära för Halland. Sett till den pågående förändringen får framtiden visa var Halland kommer landa.

Nyckelord:

Regional planering, kommunal planering, samverkan, planeringsnivåer, ansvar, roller, polarisering, omorganisering, regional förstärkning, EU

Innehållsförteckning

1. Inledning 7
1.1 Bakgrund 7
1.2 Problemformulering 8
1.3 Syfte & forskningsfrågor 8
1.4 Avgränsning 9
1.5 Disposition 9
2. Kunskapsöversikt 10
2.1 Det svenska planeringssystemet 10
2.1.1 Planeringsförutsättningar 10
2.1.2 Ansvar och roller 11
2.1.3 Planeringsnivåernas debatt 13
2.1.4 Skandinavien och EU 14
2.2 Forskningsöversikt 15
2.2.1 Rescaling 15
2.2.2 Teoretiska utgångspunkter 17
3. Teoretiskt ramverk 21
3.1 Ramverkets uppbyggnad 21
3.2 Mönster 21
3.2.1 Modernisering 21
3.2.2 Funktionalitet 22
3.2.3 Territorialisering 22
3.2.4 Europeisering 23
3.3 Ramverkets korrelation 23
4. Metod 25
4.1 Uppsatsens position 25
4.2 Fallstudie som forskningsdesign 25
4.3 Val av fall 26
4.4 Datainsamlings-metod 28
4.4.1 Kvalitativ textanalys 28
4.4.2 Semi-strukturerad intervju 30
4.5 Metoddiskussion 31
4.5.1 Forskarrollen 31
4.5.2 Tillförlitlighet & äkthet 32
5. Empiri & Analys 34
5.1 Modernisering 34
5.1.1 Reformation 34
5.1.2 Gränsdragningar 37
5.2 Funktionalitet 39
5.2.1 Stadsregionalisering 39
5.2.2 Befogenheter 41
5.3 Territorialisering 43
5.3.1 Omfördelning av ansvar 43
5.3.2 Styrning 45

5.4 Europeisering 47
5.4.1 Europeiskt samspel 47
5.4.2 Inflytande 48
6. Diskussion 51
6.1 Regionala och kommunala strukturer 51
6.2 Intern samverkan & yttre påverkan 52
6.3 Distinktion inom den kommunala planeringen 54
7. Slutsats 56
8. Vidare forskning 58
9. Källförteckning 59

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Att den svenska populationen är regionalt ojämnt fördelad är något som identifierats inom den svenska progressionen och de regionala skiljaktigheterna som går tillbaka till 1800-talet (Henning, Westlund & Enflo 2022:884). Från mitten av 1800-talet är det svenska ordningen uppstyrd utefter statlig, regional och kommunal nivå (Blom, Johansson & Persson 2022:17), där den svenska länsindelningen med få undantag kvarstår än idag (SOU 2016:10:117). För 200 år sedan såg Sverige däremot helt annorlunda ut jämfört med nutid (SCB 2022), där den svenska urbaniseringsprocessen sedan dess bedöms ha varit en av de starkaste i EU (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:199). I Sverige bodde 90% av befolkningen på landsbygden vid den här tiden, där 90% av befolkningen idag istället bor i tätort (SCB 2022). Det indikerar ett skifte i vad som drar tillväxt. Skiftet har gått från råvaror och sjövägar till konkurrens och samarbete (Keating 2021:33), som fram till idag påverkar dynamiken mellan regional och kommunal planeringsnivå.

I utredningen *Regional indelning - tre nya län* så framgår det hur den svenska staten är asymmetrisk och fragmenterad sett till sin regionala indelning. Den regionala planeringsnivån förstås existerar mellan två maktsfärer mellan statsmaktens intresse och intressen från det kommunala självstyret (SOU 2016:10:17). Att den regionala planeringen existerar mellan befintliga planeringsskalor är något som även återfinns på ett internationellt plan (Ferm, Freire Trigo & Moore-Cherry 2022:395-396). På många håll förklaras regional planering även ha förlorat sin formella status (Smas & Schmitt 2021:778; 785), där brist på överskådlighet inom regional planeringsnivå tenderar att leda till konflikt. Historiskt sett är den regionala nivån i Sverige präglad av konflikter, där det inom politiken talas om regional planering som en administrativ röra (Blom, Johansson & Persson 2022:15-16). Det har resulterat i en planeringskontext med komplexa relationer och diffust ansvar mellan nivåer. Regional planering i Sverige förstås samtidigt fortfarande vara ett outforskat område (Smas & Schmitt 2022:43). Något som talar mot ett värde att stärka den regionala planeringsnivån (Purkarthofer, Humer & Mäntysalo 2021:774-776).

Debatt kring ansvars- och rollfördelning beskrivs ha ägt rum i svensk planering sedan 1950-talet. Sedan dess beskrivs utvecklingen peka mot att en förändring behövs sett till det nuvarande systemet (SOU 2016:10:17). I den statliga utredningen, *Långtidsutredningen 2015,* framgår det att tilltagande regionala demografiska obalanser existerar samtidigt som det talas om en ökad polarisering mellan kommuner (SOU 2015:104:53-57). På samma gång är det idag få regioner som arbetar med att ta fram regionplaner trots att en majoritet arbetar med regionala frågor (Boverket 2024). Den regionala obalansen karaktäriserats av en tillväxt i de tre storstadsregionerna och en pågående avbefolkning i övriga regioner (Henning, Westlund & Enflo 2022:879-891), vilket indikerar att en stärkt regional reglering kan efterfrågas.

Den mänskliga vardagsgeografin har med tiden ökat, något som även har ökat den regionala nivåns betydelse. Samtidigt påvisas det hur den mänskliga geografin inte överensstämmer med administrativt satta gränser (SKR 2016:10-12). Sett till den kommunala nivån och den svenska kommunstrukturen så är den starkt differentierad. Det beskrivs existera skilda förutsättningar och resurser att som kommun ha en aktiv roll i den regionala utvecklingsplaneringen. Det ger vissa kommuner en starkare röst än andra i regionala sammanhang (Blom, Johansson & Persson 2022:189). Till följd av en fortsatt polarisering mellan större och mindre kommuner har

invånarantalet i nästan hälften av de svenska kommunerna sjunkit sedan 2000-talet. Det har resulterat i att allt fler intensiva debatter lyfts upp på agendan om behovet av en förändring i det svenska planeringssystemet (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:199).

Den svenska debatten om den regionala planeringsnivån kan ses som en del av en pågående global trend (Johansson, Rönnblom & Öjehag-Pettersson 2021:2). Upp emot ett 20-tal europeiska länder har de senaste 20 åren genomfört olika former av förändringar eller reformer (Myksvoll 2023:1). Med Sveriges ingång i EU så fastställdes det att Sverige var i behov av en starkare regional styrning, något som pådrev det påbörjade regionala reformarbetet (Lidström 2020:148). Influens från EU började således att påverka planering hos svenska regioner och kommuner. I den statliga utredningen *Starkare kommuner med kapacitet att klara av välfärdsuppdraget* så beskrivs studier inom den skandinaviska kontexten vara begränsade sett till omfördelning av ansvar- och roller mellan planeringsnivåer (SOU 2020:8:98). Bakgrunden talar för ett behov av att undersöka den svenska planeringen och hur den påverkas av en stärkt regional planeringsnivå. Det förstås finnas en bristande forskning om den skandinaviska planeringskontexten sett vad en stärkt regional planering kan ha för möjligheter och utmaningar. Det talar för att ett forskningsglapp har identifierats. Således är det av relevans att undersöka huruvida det regionala och kommunala systemet påverkas sett till ansvars- och rollfördelning.

1.2 Problemformulering

Sett till den presenterade bakgrunden så existerar en osäker regional planeringsnivå utan institutionell grund, något som tenderar att innebära skiljaktigheter i utfallet av regional planering. Det påverkar i sin tur både den regionala och den kommunala planeringspositionen. Utifrån den vaga planeringsnivån och bristande tydligheter sett till plan- och bygglagen (SFS 2010:900) 7 kap. *Regional fysisk planering* ges det olika förutsättningar att som planerare att arbeta med fysisk planering. Den talas samtidigt för en förstärkt regional obalans i den svenska utvecklingen om åtgärder för polarisering inte vidtas. Den regionala dimensionen beskrivs således stå inför stora utmaningar (SOU 2016:10:105). Enligt SKR (2016:6) så skulle ett förändrat system kunna innebära ökade möjligheter att stärka den regionala demokratin och minimera den nationella och regionala obalansen. Att det beskrivs finnas en ineffektivitet och föråldrad relation mellan regional och kommunal planeringsnivå talar för behovet av att studera om ett ökad regional planeringsansvar och roll kan möta upp ett förändrat planeringssystem som är anpassat efter samtiden.

1.3 Syfte & forskningsfrågor

Uppsatsen syftar till att bidra med ökad förståelse för hur en stärkt regional planeringsnivå påverkar det svenska planeringssystemet. Därtill ämnar uppsatsen till att studera hur en övergång påverkar både ansvars- och rollfördelning hos befintliga planeringsnivåer.
För att uppnå syftet ämnar uppsatsen till att besvarande följande forskningsfrågor:

1. Hur kan en ökad formell regional planeringsroll påverka ansvars- och rollfördelning mellan regional och kommunal planeringsnivå?
2. Vilka möjligheter och utmaningar finns det vid en ökad formell regional planeringsroll mellan regional och kommunal planeringsnivå?

1.4 Avgränsning

Sett till det svenska planeringssystemet avgränsar sig uppsatsen till att främst studera den regional och kommunal planering. Likaså framgår en viss förankring gentemot den statliga och överstatliga planeringsnivån i form av EU. Det förekommer även en naturlig avgränsning sett till forskningsfrågan mot ansvar och roller i relation till fysisk planering. För att skapa en bild av forskningen kommer internationell litteratur att förekomma, men i övrigt finns en inriktning gentemot en skandinavisk och svensk planeringskontext. Uppsatsen använder en fallstudie, med en geografisk avgränsning mot att studera Hallands län.

1.5 Disposition

Uppsatsen består sammanlagt av sju kapitel. I kapitel 1 *Inledning* redogörs problemformulering, syfte samt forskningsfråga. I kapitel 2 *Kunskapsöversikt* så presenteras både det svenska planeringssystemet och en forskningsöversikt sett till den aktuella problembilden. I kapitel 3 *Teoretiskt ramverk* redogörs den teoretiska utgångspunkten och i kapitel 4 *Metod* presenteras val av metod och underlag för insamling av empirin. I kapitel 5 *Empiri & Analys* kommer uppsatsens insamlade material att presenteras och analyseras sett till det teoretiska ramverket. I kapitel 6 *Diskussion* kommer den analyserade empirin diskuteras i relation till kunskapsöversikten. I kapitel 7 *Slutsatser* besvaras uppsatsens forskningsfrågor och därpå följer förslag på *Vidare forskning* i kapitel 8.

2 Kunskapsöversikt

Kunskapsöversikten syftar till att redogöra för både en förståelse för det svenska planeringssystemet samt en forskningsöversikt över aktuell forskning i relation till problemformuleringen.

2.1 Det svenska planeringssystemet

2.1.1 Planeringsförutsättningar

Planeringsförutsättningarna för det svenska planeringssystemet behöver redogöras i syfte att kunna bemöta både den regionala och kommunala planeringsnivån mot en omställning.

Sverige är konstitutionellt en enhetsstat, där kommuner utgör centralstaten som bestämmer över uppgiftsfördelning och struktur (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:195-196). Det är riksdagen som fattar beslut om landets organisering, därtill ansvar på regional och lokal politisk nivå (Blom, Johansson & Persson 2022:17). Som politisk organisation beskrivs den kommunala självstyrelsen vara en grundsten för den svenska demokratin (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:195-197), något som regleras i *Regeringsformen* (SFS 1974:152). Den regionala nivån beskrivs i debatt istället som ’den regionalt administrativa röran’ (Blom, Johansson & Persson 2022:15; Smas & Schmitt 2022:51). Detta till följd av att den regionala nivåns demokrati ses som ouppfylld (Johansson, Rönnblom & Öjehag-Pettersson 2021:2-3) och att den regionala politiken ofta är okänd för de flesta medborgare (Blom, Johansson & Persson 2022:121).

Sverige har idag 21 regioner och 290 kommuner (Smas & Schmitt 2022:51) som därtill tillhör den nordliga kommunmodellen. Den kännetecknas av att kommuner ges ansvar för uppgifter och att självstyrelsen värnas inom konstitutionen sett till effektivitet och demokrati. Detsamma återfinns i grannländer som Danmark, Norge och Finland (Erlingsson & Flemgård 2018:27). Samtidigt framgår det inte helt tydligt hur skyddad den kommunala självstyrelsen är i praktiken (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:195-203) då kommunerna som en del av statsmaktens konstruktion aldrig kan ses som helt självständiga (Erlingsson & Flemgård 2018:21).

Med de första kommunlagarna år 1862 så skapades 2500 kommuner indelat efter de kyrkliga församlingarna. I två följande steg mellan åren 1952-1974 så genomfördes sammanslagningsreformer där de svenska kommunerna till grund av storkommunreformen samt indelningsreformen minskade drastiskt ner till 290 kommuner. Indelningsreformen innebar en frivillig kommunsammanslagning som framåt 1970-talet stannade av, vilket år 1974 innebar att dåvarande riksdag införde tvångsmässig sammanslagning för de kommuner som kvarstod (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:195-199). Bortsett från ett antal nya kommuner sedan 1970-talet så har Sverige i stort sett haft samma kommunstruktur sedan 50 år tillbaka (Erlingsson & Flemgård 2018:10). Sammanlagt under 1900-talet så började med tiden allt fler uppgifter placeras hos kommunen, där urbaniseringen medförde allt större krav på städerna (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:35).

Regional planering formaliserades med bygglagstiftningen år 1947, men innan dess har regional planering bedrivits i olika former och regionplaneförbund skapades på 1940- och 1950-talet (Smas & Schmitt 2022:52). Den regionala utvecklingspolitiken har däremot sina rötter från 1950- och 1960-talet (Blom, Johansson & Persson 2022:91-101), där den regionala planering började institutionaliseras i Stockholm. Framåt 1970-talet förändrades synen på det regionala

planeringsorganet. Det gav ett förarbete inför 1987-års plan- och bygglag och senare försöksprogram för gradvis region-reform i Region Skåne och Västra Götalandsregionen (Smas & Schmitt 2022:45-52). Regiondebatten intensifierades i slutet av 1980-talet där utredning om regionsfrågan för första gången placerades på den politiska agendan. Redan under reformprocesserna växte röster fram mot att förändra den svenska regionsindelningen, men förslag har väckt protester utan att få en politisk majoritet i riksdagen (Blom, Johansson & Persson 2022:74). Utanför stadsregionerna beskrivs entusiasmen för regional planering varit blygsam rent historiskt (Smas & Schmitt 2022:51).

2.1.2 Ansvar och roller

För att studera ansvar- och rollfördelning sett till ett förändrat planeringssystem måste både den formella som den informella relationen mellan regional och kommunal nivå benas ut.

Både den regionala och den kommunala nivån är flerfunktionella med egna ansvarsområden. Samtidigt existerar det ett starkt beroendeförhållande sinsemellan (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:199). Mycket av den formella regionala och kommunala rollen styrs genom lagstiftning, sett till bland annat plan- och bygglagen. Centralt för det formella regionala uppdraget är samhällsutveckling, vilket kräver samarbete mellan olika myndigheter, kommuner och ideell sektor. Således har regionen en tydlig roll för samordning (Blom, Johansson & Persson 2022:14; 102). Det är idag Region Skåne, Region Stockholm och Region Halland som utifrån plan- och bygglagen (SFS 2010:900 7 kap.1-2§) har uppdrag om att upprätta och anta regionplaner. Planen ska ange grunddrag för användning av mark- och vattenområden, som i sin tur ska ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Regioner som inte är regionplaneorgan har istället ett regionalt tillväxtarbete som styrs enligt Lagen om regional utvecklingsansvar (2010:630). Det talar för att relationen och förankringen mellan den regionala och den kommunala nivån tenderar att variera beroende på om det på regional nivå framtas regionplaner respektive ett regionalt tillväxtarbete. I en regionplan talas det mer styrt om riktlinjer för planering, varav det i ett regionalt tillväxtarbete istället förstås skapa en samlad strategi för utveckling framåt (Boverket 2024). I Sverige beskrivs det idag finnas ett tydligt institutionellt glapp mellan den regionala fysiska planeringen och regional utveckling (Smas & Schmitt 2022:43-44; 57). Ansvaret för regional utveckling har varit i kraft sedan år 2019, vilket har resulterat i att olika regionala rumsliga perspektiv och intiativ har tagits fram.

Störst ansvar för den fysiska planeringen har samtidigt kommuner med ansvar att ta fram översiktsplaner som omfattar hela kommunen och ska ange inriktningen för den fysiska miljön (SFS 2010:900 3 kap. 1-2§). Samtliga kommuner har också enligt plan- och bygglagen ansvar för framtagning och prövning av detaljplanering och områdesbestämmelser. Sett till det formella kommunala ansvaret så har Sverige en lång tradition av lokal politik då den nivån ses som mest lämpad för medborgare av utöva inflytande över de beslut som tas (Blom, Johansson & Persson 2022:14; 102). Det formella kommunala ansvaret påverkas av kommuners förutsättningar att fullgöra åtagande. Samtidigt har kommuner lika ansvar och skyldigheter oberoende av storlek, där befolkningen mellan kommuner kan variera från 2500 till 900 000 invånare. Mindre kommuner beskrivs uppleva lagstiftningens krav som allt mer komplexa och krävande. Samtidigt beskrivs de kommuner i störst behov av resurser paradoxalt ha försämrade förutsättningar att avsätta resurser för ett strategiskt utvecklingsarbete (SKR 2015:9; 66).

Sett till det mer informella regionala och kommunala ansvaret så anses det finnas brister i att ansvarsfördelning är ineffektiv och behöver förtydligas (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:14). Den regionala planeringen beskrivs både hantera formella och informella planeringsprocesser,

något som skapar en demokratisk utmaning och konflikt (Smas & Schmitt 2022:47-48). I relation till det mer informella regionala ansvaret så återfinns funktionella regioner, något som har präglat debatten över hur regioner ska definieras (Smas & Schmitt 2022:46-48). De funktionella regionerna beskrivs sträcka sig över administrativa gränser, något som innebär att nya strukturer etableras (Blom, Johansson & Persson 2022:141-142). Från vissa håll resoneras funktionella indelningar vara eftersträvade då de anses ha bättre förutsättningar att förverkliga folkviljan än det system som existerar idag (SKR 2016:6). Från annat håll så påstås den regionala planeringsnivån sällan vara anpassad till funktionella regioners faktiska utbredning (Lidström 2018:10-12).

Trots formalitet så beskrivs det mer informella ansvaret inte helt vara anpassat till pågående urbanisering, utan den kommunala och regionala arbetsfördelningen beskrivs försvaga kommunernas ställning i samhällsfrågor (Lidström 2018:6). Ett exempel är ansvarsutkrävandet som innebär att aktörer tar beslut och handlingar som en del av den demokratiska legitimiteten (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:13). Sett till den mer informella planeringen så beskrivs kommunen ha vissa verksamhetsområden där lokala preferenser får existera med mer fri etablering. Det är således den mer informella planeringen som ger upphov till att påverka det decentraliserade tillhandahållandet. Detta till skillnad mot de obligatoriska, där krav på nationell likvärdighet ställs. Den svenska förvaltningsmodellen beskrivs ofta som ’bottentung’ där mycket av välfärdsstatens kärna placeras hos kommunerna (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:42-45). Som ett resultat av kommuners olika resurser att uppnå de krav som ställs så har mellankommunalt samarbete växt fram. Framväxten beskrivs bero på det kombinerade kommunala självstyret med flexibilitet i både utförande och uppgifter (Lidström 2018:14). Det mellankommunala samarbetet kan ses som ett alternativt verktyg för kommunsammanslagning (Erlingsson & Flemgård 2018:25), samtidigt så kan ett samarbete mellan två kommuner av olika storlek resultera i ett ojämlikt inflytande i de olika verksamheterna (Erlingsson & Flemgård 2018:108).

2.1.3 Planeringsnivåernas debatt

För att ges en förståelse för hur det svenska planeringssystemet växt fram behöver den historiska debatten som lett fram till nutida ansvars- och rollfördelning kartläggas.

Från 2000-talet och framåt har utvecklingen lett till en debatt där allt fler talar om behovet av en strukturell förändring, vilket indikerar behovet av en tredje reformvåg för den kommunala och regionala nivån (Erlingsson & Flemgård 2018:11). Det innefattar dels diskussion om den kommunala rollen och det kommunala planeringsansvaret. I kommunutredningens *Starkare kommuner - med kapacitet att klara av välfärdsuppdraget* (SOU 2020:8:23-31) så betonas behovet av strukturella förändringar i Sverige. Utredningen menade på att en kommunsammanslagning hade kunnat förändra det kommunala ansvaret, som anses inte vara överensstämmande sett till kommunernas nuvarande kapacitet. Även i den nyligen publicerade *Steg mot stärkt kapacitet* (SOU 2024:6) hävdar Kommunutredningen att införandet av kommunsammanslagningar hade kunnat lösa delar av den problematik resurssvaga kommuner står inför. Utredningen resonerar att regeringen bör utreda behov av ny lagstiftning i relation till geografisk samverkan och systematisk uppgiftsfördelning.

Sett till debatten över ansvar så har flera statliga utredningar pekat på behovet att se över de förväntningar som ställs på den regionala planeringen (Smas & Schmitt 2022:43)

En del av debatten innefattar resonemanget om att läns- och regionsindelningen bör förändras där ansvar förflyttas. Det framkommer i bland annat Regionutredningens *Regionala roller: en perspektivstudie* (SOU 1992:63), Ansvarskommitténs *Regional utveckling och regional samhällsorganisation* (SOU 2007:13) samt Indelningskommitéens *Regional indelning - tre nya län* (SOU 2016:10:17-22). Det ökade formella regionala planeringsansvaret är även närvarande i debatten och framkommer i relation till aktuella statliga utredningar. Dels framkommer resonemanget om stärkt regional fysisk planering i Bostadsplaneringskommittéens *En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning* (SOU 2015:59:29) och i propositionen Ändrade mediegrundlagar (Prop. 2017/18:49). Aktuellt i diskussion för det svenska planeringssystemet är rapporten *Nationell fysisk planering*, som publicerades hösten 2023. Den är en förstudie framtagen på uppdrag av regeringen med förslag om stärkt nationell fysisk planeringsnivå och ny samlad planlagstiftning. Uppdraget grundar sig i kritik gentemot befintlig lagstiftning och beskrivs innebära en stärk och tydligare nationell nivå (Ds 2023:28:9-10), som vid eventuell förankring tenderar att påverka det skrivna arbetet.

En andra inriktning av debatten för en förändrad regional och kommunal planering är införandet av större regioner, både sett till geografiska enheter och till funktionalitet. Större indelningar beskrivs ha ett starkt politiskt stöd oberoende av politisk färg med idé om att stärka den regionala demokratin (Lidström 2018:9-18). Vid tal om större regioner framkommer även idén om skilt bemötande, där ansvarsfördelning mellan region och kommun kan variera mellan stadsregioner respektive landsbygdsregioner (Lidström 2018:18). En mer asymmetrisk modell innebär att ansvaret inom kommunal nivå vid bristande kapacitet kan överföras till regional nivå och utan att en lokal förankring behöver drabbas. Modellen grundar sig på att kommuner möter olika utmaningar, och att det därmed inte anses rimligt att samtliga kommuner ska ha samma krav och ansvar (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:14:187).

2.1.4 Skandinavien och EU

Både den regionala och den kommunala planeringsnivån i Sverige är påverkad och influerad av utomstående faktorer sett till processer i de nordiska grannländerna och medlemskap i EU.

Likt det svenska planeringssystemet har de nordiska kommunerna ansvar för kärnuppgifter som fysisk planering (SKR 2015:31). Sett till den regionala och kommunala rollen så anses det även finnas en spänning mellan olika nivåer i de nordiska länderna (Blom, Johansson & Persson 2022:84). Under de senaste tio åren beskrivs frågan om kommunstorlek och ansvarsfördelning ha närvarat på den politiska dagordningen hos flera av länderna (SKR 2015:29-30). Det talar för att liknande problematik som i Sverige har identifierats i andra nordiska länder. Detta har resulterat i reformförslag till följd av kommunala utmaningar och demokratiska förändringar (SOU 2020:8:84-85). I grannlandet Danmark diskuterades en ny indelningsreform under 1990-talet, som sedan genomfördes mellan åren 2004-2007. Reformen innebar en kommunsammanslagning, där antalet kommuner minskade från 271 till 98 st (SOU 2020:8:80-85). Med reformen skapades även fem storregioner i Danmark med uppdrag inom bland annat den regionala utvecklingspolitiken (Blom, Johansson & Persson 2022:84-85). Reformerna påstås ha haft tvingande inslag (Erlingsson & Flemgård 2018:27-28) där den danska reformen innebar en radikal förändring av kommunal och regional förvaltningsnivå som påverkat ansvars- och rollfördelning. Reformen innebar samtidigt att de danska kommunernas roll som samhällsutvecklare förstärktes med ökat ansvarsutkrävande (SKR 2015:29-37). Här ansågs nya storkommuner bättre kunna ansvara för fysisk planering (Erlingsson & Flemgård 2018:28).

Även i Finland och i Norge har kommunsammanslagningar av frivillig form ägt rum, som i Finland resulterade i att andelen kommuner minskade från 436 ner till 295 kommuner mellan åren 2000-2018 (SOU 2020:8:88-98). I Finland har ansvar över de offentliga kommunala tjänsterna gradvis ökat, där en officiell regional nivå saknas och det istället existerar 18 landskapsförbund. Landskapsförbunden kan ses som formaliserade mellankommunala samarbeten med ansvar om regional planering, där viss kritik har riktats mot ett försvagat ansvarsutkrävande mellan nivåerna. I Norge har istället en långtgående decentraliseringspolitik ägt rum, vilket har resulterat i att kommunala ansvarsområden har ökat. Samtidigt existerar en småkommunsproblematik, där befolkningskoncentrationen främst återfinns i landets fem största städer. I Norge verkar fylkeskommuner (motsvarande svenska landsting) med ansvar för regional utveckling. Likt Finland så har fylkeskommunerna som nivå ovanför den kommunala kritiserats i om avveckling behövs (Erlingsson & Flemgård 2018:34-35; 46-47). I Norge har det således talats om att överföra mer ansvar till kommunal nivå, något som ställer ökade krav på kommunernas ekonomiska och funktionella förmåga att hantera uppdrag. Det beskrivs delvis grunda sig i ett ökat funktionellt samhällsperspektiv i planeringen (SKR 2015:30-35).

Sverige gick med i EU år 1995, något som sedan dess påverkat och influerat det regionala och kommunala systemet (Smas & Schmitt 2022:51). Påverkan beskrivs ske direkt genom EU-lagstiftning eller indirekt genom gemensamma mål som medlemsländerna bör uppnå. Både kommuner och regioner påverkas även av EU:s fonder och program med bidrag som kan sökas (SKR 2021). EU är fortsättningsvis en stor drivkraft bakom främjandet och utvecklandet av regioner med syftet att utjämna regionala skillnader som går upp emot ca en tredjedel av EU:s budget (Blom, Johansson & Persson 2022:169). Det regionala tillväxtarbetet beskrivs ha påverkats genom flera olika regionala engagemang från EU, bland annat Interreg och NUTS 2-områden (European Commission u.å). Indelningen av NUTS 2-områden beskrivs bland annat ha lett till nya nationella samarbeten över regiongränserna (Blom, Johansson & Persson 2022:150). Interreg är benämningen på det europeiska territoriella samarbetet och främjandet av gemensamma program och nätverk över administrativa gränser. Således har intiativet varit en del av EU:s sammanhållningspolitik sedan 1990-talet (European Commission u.å). Av regionsforskare har däremot initiativet problematiserats. Detta till följd av en komplicerad organisationsstruktur som har resulterat i ett oklart inflytande och ansvar från EU (Blom, Johansson & Persson 2022:104-105). Oberoende anses EU vara en avgörande medspelare sett till det svenska planeringssystemet (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:71-72).

Ett av de projekt EU har tagit fram är *Territorial Agenda 2030 of the European Union*. Det kan ses som ett strategiskt ramverk för fysisk planering inom EU och utgör en handlingsram för hur den territoriella sammanhållningen ska främjas inom Europa. Ramverket beskrivs ha två övergripande territoriella prioriteringar, där den första prioriteringen riktar in sig mot ett bättre balanserat och territoriellt utvecklat Europa. Det innefattar bland annat främjandet av polycentrisk utveckling, främjandet av funktionella regioner, platsbaserade åtgärder och integrering mellan skalor och nationella gränser. Den andra prioriteringen riktar in sig mot hållbarhet och cirkulär ekonomi, där blå- och gröninfrastruktur, resiliens och utveckling av det transeuropeiska nätverket (TEN-T) framhävs (Territorial Agenda 2021).

2.2 Forskningsöversikt

Forskningsöversikten har formats efter rescaling, som syftar till att redogöra de mönster som används för att tolka det empiriska materialet. Inom arbetet används rescaling med inriktning mot ny regionalism och flernivåstyrning. Utifrån rescaling har fyra centrala mönster identifierats inom forskningsfronten som är uppsatsens teoretiska utgångspunkter. Mönstrena är *modernisering*, *funktionalitet*, *territorialitet* samt *europeisering*.

2.2.1 Rescaling

För att inom forskningsöversikten peka ut centrala mönster har sökandet utgått ifrån rescaling som fenomen. Rescaling beskrivs vara ett brett koncept som ofta används för att beskriva och analysera politiska, ekonomiska och sociala förändringar, ofta i relation till EU. Idéer bakom rescaling kan både peka ut rörelser mellan olika skalor, men även till den kontinuerliga bildningsrörelsen och försvinnandet av skalor (Keating 2013:6-7; Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015:185). Inom fysisk planering så beskrivs rescaling syfta till att analysera omfördelning av ansvar och roller inom olika styren, både nivåers uppgång eller nedgång i relation till fysisk planering. Inom rescaling prioriteras den institutionella skalan över den geografiska (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015:185).

Regionaliseringens förbifart beskrivs ha lett till sökandet efter en ny våg av rescaling, vilket bland annat innefattar ombildandet av stadsregioner och en ny neoliberal skala (Davoudi & Brooks 2021:56). Därtill innefattar rescaling en avskalning och att se olika system till nya nivåer, både över och under det befintliga tillståndet (Keating 2021:33). Rescaling kan konceptualiseras för att omfatta territorialitet, tematik och styrning av olika dimensioner. Dynamiken av rescaling beskrivs vara heterogen över tid och rum vars dynamik även är beroende av globala, europeiska och inhemska faktorer (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak 2021:1154-1155). Skala accepteras idag som socialt producerad och historiskt förankrad. Det innebär att synen på skala förstås förändras över tid och rum (Davoudi & Brooks 2021:53-54). Det finns olika former av rescaling, där en är den funktionella dimensionen. En annan är den politiska aspekten av rescaling som beskrivs vara del av den territoriella klyvning som skett sett till oenigheter i hur den politiska apparaten ska agera. Den institutionella dimensionen av rescaling berör olika nivåers kapacitet till reglering, något som påstås ha försvagats sett till funktionalitetens förändringar. Staten anses här syfte till att återfå ökad reglering genom nya territoriella mekanismer som regional planering (Keating 2013:6-9).

Ny regionalism

Ny regionalism beskrivs vara associerat till konceptet av rescaling. Förankringen kan identifieras genom den lika synen på att rörelser sker mellan olika skalor i syfte att uppnå ett bättre system (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak. 2021:1154).

Regionalism som fenomen beskrivs betyda olika saker i skilda sammanhang, något som indikerar att regionalismens fält är fragmenterat och i viss mån präglat av splittringar (Hettne & Söderbaoum 2008:97). I relation till fysisk planering så inrikta sig regionalismen mot decentralisering av nationell styrning ner till regionalt styre. (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015:186). Ny regionalism beskrivs vara en produkt utav tre drivande krafter. Dessa är en pågående internationalisering och globalisering, en växande förståelse för regional och lokal identitet samt en växande debatt om effektiv nationell utvecklingsplanering (Keating 1998). Ny regionalism ställs av forskare ofta i kontrast till äldre former av regionalism. Under tre decennier anses regionalism ha bidragit med en institutionell förstärkning och differentiering av den globala styrningen. Ett skifte och en andra våg av ny regionalism ägde sedan rum med ökat fokus mot mellanliggande förvaltningsnivåer (Rüland & Carrapatoso 2022:1-13), en debatt som växte fram under 1990-talet fram till 2000-talet (Davoudi & Brooks 2020:56). Trots ökat makt- och ansvarsfördelning på bland annat subnationell nivå så beskrivs inte rollen hos det centrala styret helt nekas (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015:186). Definitionen av ny regionalism debatteras samtidig om den delvis har suddats ut (Hettne & Söderbaoum 2008:98-99), som arbetet måste ha i åtanke.

Flernivåstyrning

Flernivåstyrning beskrivs vara länkad till rescaling som fenomen och debatten om nya nivåer (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015:186; Keating 2013:95). Förankringen sker genom bland annat främjandet av att styrning respektive ansvar förflyttas mellan skalor. Flernivåstyrning som akademiskt begrepp myntades först av Marks (Stephenson 2013:817), med idéen om att flernivåstyrningen kan identifieras då styrningsfunktioner mellan olika territoriella skalor förflyttas från nationell nivå uppåt till överstatlig nivå alternativt nedåt till lokal eller regional nivå (Marks 1993:392). Flernivåstyrning används i två olika sammanhang, det första är som vetenskapligt begrepp sett till förståelse för politiska och administrativa nivåers komplexitet. I det andra sammanhanget så används flernivåstyrning inom politiken med en strävan mot att effektivitet och demokrati främjas inom EU (Montin 2010:121-123).

Flernivåstyrning främjar idéen om länkar som förbinder nivåer genom engagemang och inflytande (Stephenson 2013:817). Sett till de vertikala processerna så främjas ett ökat utbyte mellan överstatlig och subnationell nivå, som inte behöver gå genom staten (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015:186). Flernivåstyrningen beskrivs ha funnits länge i Sverige (Montin 2010:125), där Sverige har gått från en nationell styrning till en flernivåstyrning sett till den allmänna diskussionen om funktionalitet inom central administration. Då det svenska styret förstås som litet anses ett behov finnas att skapa internationella band och relationer (Larsson & Bäck 2008:193).

2.2.2 Teoretiska utgångspunkter

Moderniseringens framväxt

Redan under stora delar av 1800- och 1900-talet beskrivs samhällsvetenskapen ha varit fängslad moderniseringens framväxt där befintliga mönster och traditionella system bryts ner (Keating 2021:31). Som en den av moderniseringen finns också idéer om en effektiviserad skala och kapacitet sett till den administrativa strukturen. Ofta förekommer idéer om reformer i samband med moderniseringen. Vid införandet av nya reformer beskrivs politiska konflikter mellan lokal och nationell nivå ofta aktiveras (Callanan, Houlberg, Raulda & Teles 2023:1-3). Sett till det svenska förvaltningen beskrivs en politisk oenighet och debatt förekommit för en eventuell ny reform, som fram tills idag inte har gett något utfall. Den regionala planeringsnivån har även debatterats sett till om policy ska vara nationellt styrd eller specificeras efter den egna regionen. Den farhåga som ofta presenteras är att en stärkt regional nivå innebär en försvagad kommunal sådan (Johansson, Rönnblom & Öjehag-Pettersson 2021:6-7). Det kan ställas i relation till flernivåstyrning som värnar för ett ökat utbyte mellan nivåer.

Vid förändrade gränsdragningar beskrivs medborgarnas involvering i samhället rubbas, där små enheter beskrivs gynna demokrati och stora enheter gynnar effektivitet (Welling Hansen & Kjaer 2020:2). Sammanslagningar är en typ av reform som ger upphov till nya spänningar mellan geografiska områden och den nya utvidgade kommunen. En annan aspekt bakom sammanslagning är att det anses skapa potential för en stärkt centrum-dimension (Erlingsson, Öhrvall & Wallman Lundåsen 2023:1034-1037). Resonemanget kan till viss del förankras till idéer inom rescaling, då den institutionellt gynnsamma skalan ska prioriteras över den geografiska. Reformer förstås likväl påverka anknytning, där en större indelning tenderar att innebära en minskad förankring för invånarna (Welling Hansen & Kjaer 2020:8).

Sett till reformer i norden så framför forskare det intressant att Danmark och Norge som är två relativt lika länder med likartade politiska nivåer väljer att använda olika styrningsverktyg för reformering. Ett resonemang som framkommer är att det har funnits olika politiska förutsättningar i landet som resulterade i att olika verktyg användes (Vabo, Fimreite & Houlberg 2023:357-363). Vidare har även den danska icke-frivilliga reformen år 2007 debatterats och hävdats vara elitisk utifrån en top-down styrning (Welling Hansen & Kjaer 2020:4). På samma sätt påstås det geografiska läget inte förklara varför det danska styret valde att tvinga sig på strukturella förändringar gentemot kommuner, något som Norge valde att inte göra (Vabo, Fimreite & Houlberg 2023:369). Det kan motställa sig idéer inom ny regionalism där en decentralisering av styret främjas. Efter den drastiska danska reformen så beskrivs regionerna i landet till stor del vara ignorerade där medborgarna inte riktigt vet vad regionen är till för (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015:188-193).

I Finland beskrivs det istället finnas problem i att samtliga politiska parter är ense om att en reform behövs, men inte överens om tillvägagångssätt. Den finska subnationella nivån beskrivs ha präglats av strukturer som liknas vid den svenska nivån där regioner saknar konstitutionell och politisk makt (Sjöblom 2020:155-166).

Funktionalitet och funktionella regioner

Ett mönster som har identifierats inom forskningsfronten är funktionalitet och funktionella regioner. Inom litteraturen beskrivs funktionalitet innefatta den skala som är effektiv sett till kostnader och centralisering (Keating 2021:36). Modernisering och funktionalitet kan båda förstås syfta till att utforma en effektiviserad skala. Till skillnad från funktionalitet så främjas funktion

inom modernisering främst i relation till reformer.

En svag onotologisk grund för territoriell konstruering av exempelvis makt förstås finnas. Det påstås inte heller finnas ett bestämt förhållande mellan varken funktion, identitet eller territorium (Keating 2021:36), då de anses vara socialt och politiskt konstruerade (Davoudi & Brooks 2021:53; Keating 2021:36). Ansträngningar för att konkretisera och ordna upp territorier har gjorts av olika forskare i syfte att forma en gynnsam funktionell skala. Som inom ny regionalism där det talas om att små territorier är funktionellt mer effektiva än större territorier. Exempel på fenomen med olika inriktningar är stadsnivå, meso-skala, grannskap, mellanstatlig nivå och allt där i mellan (Keating 2021:39; 47).

I slutet av 1800-talet fanns det idéer om ett optimalt territorium för olika funktioner, något som återkommit regelbundet sedan dess. Under slutet av 1900-talet ansågs territorier vara långt ifrån att försvinna då dess relevans fortsätter att öka (Keating 2021:34-35). Stadsregionaliseringen förklaras ha växt fram under 1970-talet, vilket innebär att olika former av regionala strukturer konfiguerades från ett top-down styre i syfte att uppnå en effektivare ledning och administrering (Davoudi & Brooks 2021:55; Hodson, McMeekin, Froud & Morgan 2020:202). Under 2000-talet beskrivs stadsregionaliseringen ha varit ett viktigt verktyg för statlig makt och förändrade territorier, mycket i relation till debatt om ny regionalism (Sykes & Nurse 2021:2074). Då det finns olika former av stadsregionalism beskrivs det vara relevant att se till vems intressen som gynnas och vad som formar territorier sett till existerade befogenheter (Hodson et al. 2020:2014). Samtidigt beskrivs det i relation till rescaling alltid finnas vinnare och förlorare, där vissa aktörer är mer mobila och kan att röra sig bort från lokala begränsningar (Keating 2021:41). Relationen mellan stadsregionalism och statliga aktörer beskrivs vara komplex. På ett internationellt plan beskrivs stadsregionala förvaltningsstrukturer ha bidragit till ökad lagstadgad fysisk planering på en stadsregional skala, där tidigare mjuka värden har hårdnat som har skapat en ny planeringsarena (Hodson et al. 2020:2014). Annan forskning syftar till att det istället är den fysiska planeringen på stadsregional skala som resulterat i att stadsregional nivå blivit mer hårdfast och permanent, och inte förvaltningsstrukturerna (Sykes & Nurse 2021:2065).

Funktionalitet kan uppnås både med och utanför nya gränsdragningar. En form av funktionalitet är funktionella regioner, som växer fram och existerar informellt bredvid formella planeringsnivåer. Det kan dels indikera en regionförstoring, men även innebära en regionförminskning till följd av ökad funktionalitet. Dessa regioner omfamnar mjuk planering och existerar i en komplex uppsättning av institutionella sammansättningar utanför administrativa territorier och skalor av planering (Granqvist, Humer & Mäntysalo 2021:844; Ferm, Freire Trigo & Moore-Cherry 2022:400). Dessa beskrivs ha vaga gränsdragningar, vilket i sig kan agera maktinstrument som lockar till sig politisk uppmärksamhet (Davoudi & Brooks 2021:57-58). De funktionella regionerna har därmed förändrat den fysiska planeringen där skalan inte ersätter befintlig institution utan adderar nya lager. Att arbeta med funktionella regioner kan innebära ett ökat spelrum för aktörer att införa regler i olika nivåer (Granqvist, Humer & Mäntysalo 2021:849-854). Tankar om att stärka förbindelsen mellan befintliga nivåer kan således liknas med idéer från flernivåstyrning.

Territorialisering och dess förändringar

Ett annat mönster inom forskningen är förekomsten av territorialitet, där territorium med tid förändras, institutionaliseras och avinstitutionaliseras (Ferm, Freire Trigo & Moore-Cherry 2022:402). I relation till funktionalitet så förstås det inte finnas ett bestämt förhållande mellan

funktion och territorium, utan att funktionalitet kan existera informellt bredvid formella nivåer. De olika idéerna behöver samtidigt inte motsätta varandra, utan kan vara olika delar av samma process. På så sätt kan det informella äga rum oberoende av alternativt före en territorialisering.

En av anledningarna varför debatt om territoriella reformer tog vid beskrivs vara de sammanslagningsreformer som bland annat ägt rum i Danmark. Reformerna har i sin tur skakat det institutionella nätverket med tillhörande nivåer (Callanan et al. 2023:17). Territoriell rescaling samlas kring olika dynamik av styrning och samhällsstrukturer mellan aktörer. Det innefattar hur ekonomiska, sociala och politiska system genom en process förflyttar sig till nya territoriella nivåer ovanför, under och tvärsöver nationalstaten (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak 2021:1155).

Den territoriella skalan beskrivs existera med ett stadspolitiskt fokus mellan befintliga styrningar (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak 2021:1155). Sett till de djupt förankrade informella normerna och den administrativa traditionen så är det utmanande att som aktör gå bort från etablerade samhällsstrukturer. Således måste det skapas incitament för beslutsfattande om existerande arrangemang i en territoriell
indelning ska behållas (Callanan et al. 2023:1). Samtidigt beskrivs det finnas en pågående spänning i relation till den regionala planeringen då en territoriell sammanhållning mellan olika planeringssystem och processer saknas (Purkarthofer, Humer & Mäntysalo 2021:775-776).

Både av-territorialisering och om-territorialisering beskrivs under 1970-talet ha varit en del av den pågående globaliseringen som drevs allt mer av externa flöden av överskridande administrativa gränser. Det beskrivs dels involvera EU, vilket kan förankras i relation till ny regionalism och flernivåstyrning (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak 2021:1155). Nya territoriella skalor anses ha institutionaliseras på lokal, regional och överstatlig nivå som utmanar nationalstatens tidigare territorium och i allt större utsträckning tar plats i den politiska konkurrensen (Keating 2021:34). På lokal nivå förklaras territorier ha varit pressade till en förändring över tid som påverkar aktörer och drivs av inhemsk eller internationell utveckling. En idé som vuxit fram och spridits från 1990-talet är utvecklingen mot större territoriella enheter (Myksvoll 2023:4-5; 20), där forskningen visar på att delar av den regionala skalan börjar ersättas mot funktionella regioner (Sykes & Nurse 2021:2056-2061).

Framväxten av europeisering

Ett sista mönster som har identifierats inom litteraturen är europeisering, där det påvisas hur EU genom sin styrning påverkar territorialiteten hos sina medlemsländer (Havlík 2023:806). Att EU förstås påverka dess medlemsländer är något som kan förankras till flernivåstyrningen som främjar ökat utbyte mot överstatlig nivå. Sett till de tre tidigare mönstrena så berör europeiseringen ett mer internationellt perspektiv i hur yttre faktorer spelar en avgörande roll. Det kan dels förankras till tankar inom territorialisering där globalisering förekommer som viktig aspekt för territorium. Även modernisering och funktionalitet som mönster berör indirekt hur yttre faktorer tenderar att influera det egna styret sett till befintliga gränser och system. EU:s styrning beskrivs skapa en spänning mellan befintliga och nya regioner med institutionella konsekvenser (Havlík 2023:806; Callanan 2020:189). Det påstås finnas olika former av influenser från EU-håll. Det innefattar antingen ett rättsligt inflytande gällande reglering och direktiv, alternativt ett politiskt respektive kulturellt inflytande i de sammanhang EU inte har regleringsbefogenheter (Lidström 2020:146).

EU beskrivs ha en väsentlig roll för utformning av europeiska regioner (Cappelli, Guastella & Pareglio 2021:269), där deras agenda har varit att stötta behovet av funktionalitet bort från administrativa gränsdragningar (Havlík 2023:804). Den starka positionen som EU:s traditionellt besitter beskrivs ha påverkat institutionellt, både på regional som kommunal nivå i Sverige (Lidström 2020:149-150; Hermelin & Persson 2021:1373). Bland annat anses relationen mellan det kommunala självstyret och den statliga nivån ha motverkats då EU erbjuder alternativa vägar för lokal styrning. Samtidigt beskrivs de lokala nivåerna i svensk styrning idag liknas mer vid flernivåstyrningen. Det indikerar att en länk undermineras mellan lokal och nationell styrningsnivå som har konsekvenser för den statliga positionen (Lidström 2020:138-139).

Europeiseringen anses genom inhemska traditioner och normer ha pressat aktörer på regional och lokal nivå till anpassning (Callanan 2020:175; 183). En form av anpassning är genom EU:s strukturella form, som drivit territoriell rescaling mellan regional nivå och EU (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak 2021:1155). Det finansiella stödet förstås ha haft stort inflytande hos svenska resurssvaga regioner (Lidström 2020:146). Europeiseringen beskrivs i olika fall pressa medlemsländer i EU till implementering av nya policy-dokument, där frågan i vissa länder har lyfts i hur pass inbäddade EU:s strukturer är inom den egna politiken. Policy-dokument kan därmed indikera ett inflytande av EU-begrepp (Callanan 2020:187-188). EU beskrivs vidare va en stark opinionsbildare och påverka normer inom det nationella styret. Ett exempel beskrivs vara ett ökad fokus på centrumbyggandet, något som förekommer inom olika strategiska EU-dokument (Havlík 2023:804-806). Om makt upplevs finnas från högre nivå kan det tala emot idéer inom ny regionalism, som syftar till att makt decentraliseras.

Den subnationella aktören beskrivs idag ha en begränsad roll i EU:s territoriella sammanhållning, något som ytterligare försvagas hos de aktörer som har bristande resurser (Moodie, Salenius & Wøien Meijer 2022:866-871). Även EU:s sammanhållningspolitik har uppmärksammats i relation till rescaling (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak 2021:1154), trots att EU inte besitter formell beslutsmakt (Havlík 2023:802-804). I en framtid anses EU:s sammanhållningspolitik både innebära möjligheter och utmaningar sett till rescaling som koncept (Mendez, van der Zwet & Borkowska-Waszak 2021:1163).

3 Teoretiskt ramverk

3.1 Ramverkets uppbyggnad

Inom uppsatsen fungerar ramverket som ett analytiskt verktyg för att tolka det empiriska materialet. Ramverket formats för att kunna besvara uppsatsens forskningsfrågor sett till hur regional och kommunal nivå påverkas vid en ökad formell regional planeringsroll. Då rescaling som fenomen är brett syftar kapitlet till att konkretisera vilka delar av den teoretiska utgångspunkten som uppsatsen avgränsar sig till. Rescaling definieras inom uppsatsen som en omarbetning av ansvar och roller mellan olika styrningsnivåer, både uppgående och nedåtgående sådan. Sett till uppsatsen så ämnar både ny regionalism samt flernivåstyrning till att bidra med perspektiv på hur den traditionella förståelsen av att mandat kan utmanas och en pågående debatt kring den regionala skalan. Det innebär att både rescaling, ny regionalism och flernivåstyrning kommer användas vid analys, där de olika inriktningarna stundtals resonerar lika kring fenomen och stundtals olika.

För att studera empirin har ett ramverk formats utifrån centrala begrepp i forskningsöversiktens identifierade mönster (Se figur 1). Det är i sin tur litteraturen inom rescaling som bestämmer hur följande begrepp definieras och hur det empiriska materialet hanteras (se 2.2.1 Rescaling).

3.2 Mönster

3.2.1 Modernisering

Reformation

Inom modernisering så framgår reformer som något centralt i den debatt och konflikt som upptas vid tal om att bryta ner traditionella system. Reformation ses i relation till rescaling som något önskvärt, där idéer bakom rescaling ofta talar för en omfördelning av system i relation till effektivitet. Sett till ny regionalism definieras reformation som viljan till omorganisering av system och det regionala utrymmet längst definierade ekonomiska och politiska linjer (Hettne & Söderbaum 2008). Idéer kring reformation grundar sig på globaliseringens framväxt och idéer om effektivisering sett till en mer marknadsstyrd ekonomi (Marchand, Bøås & Shaw 1999). Utifrån flernivåstyrningen så förknippas reformation likaså som idéer om att utmana den traditionella förståelsen av staten i syfte att uppnå en effektivisering (Peters & Pierre 2001).

Gränsdragning

Förändrade gränser framgår inom mönstret modernisering som del av en omställning och nedbrytning av traditionella system. Olika former av gränsdragningar förekommer inom forskningsöversikten och i debatt om territorier. Sett till rescaling så framgår det hur de geografiska gränserna inte bör prioriteras över de institutionella gränser som inte tyr sig till skilda gränsdragningar. Inom ny regionalism så förstås gränser som flytande områden som ständigt omkonstrueras med tiden, vilket påverkar nätverk (Hettne & Söderbaum 2008). Inom ny regionalism främjas även vertikala nätverk över de horisontella (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015), likväl som ökade territoriella gränser (Johansson, Rönnblom & Öjehag-Pettersson 2021). Flernivåstyrningen talar emot statliga gränsdragningar, där tilltron till kontroll inom satta gränser anses ha försvagats. Således talas det inom flernivåstyrningen för främjandet av gränser som är mer diffusa (Hooghe & Marks 2001).

3.2.2 Funktionalitet

Stadsregionalisering

Inom funktionalitet som mönster så talas det om hur stadsregionalisering växt fram som ett viktigt verktyg för förändrade territorium i förankring till funktionalitet. Relationen mellan funktion och territorium framträder hos rescaling, med synen på att territorium bör dras efter funktion. Den funktionella skalan förstås stärka den regionala planeringen, där idéer om stadsregioner förekommer i hur dessa kan medföra nya former av centrumutveckling. Synen på territorium inom ny regionalism innebär en multifunktionell process inom ekonomiska, sociala och politiska rum (Marchand, Bøås & Shaw 1999). Inom ny regionalism beskrivs ofta civilsamhället förbises och centralisering i sin helhet. Centralisering som eget fenomen förstås samtidigt inte prioriteras utanför det större sammanhanget (Hettne & Söderbaum 2008). Inom flernivåstyrningen talas det om territorium som öppna och breda områden där regioner är utrymme för tillväxt, konkurrens och internationella relationer (Ohmae 1995). Det egna centrumet är inget som flernivåstyrningen förnekar, men ökat fokus riktas mot den internationella nivån. Som exempel existerar synen på att det egna territoriet stärks genom EU-medlemskapet (Hooghe & Marks 2001).

Befogenheter

I mönstret funktionalitet så framgår det att förändrade befogenheter på olika nivåer är ett resultat av funktionalitet. Idéer om funktionalitet främjas inom rescaling, som i sin tur påverkar aktörers formella som informella ansvar och roller. Inom rescaling ses det positivt på omfördelning av både ansvar och roller (Hettne & Söderbaum 2008). Rollen hos det centrala styret nekas inte helt, men inom ny regionalism riktas fokus mot den samlade subnationella nivån och dess aktörer (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). Inom flernivåstyrningen riktas fokus i större utsträckning mot den internationella nivån och EU, i vilket beslutstagande delas av aktörer på olika nivåer och inte enbart sett till det lokala styret (Hooghe & Marks 2001).

3.2.3 Territorialisering

Omfördelning av ansvar

Territorialisering som mönster präglas av hur territorium förändras, vilket är något som påverkar omfördelning av ansvar mellan aktörer och nivåer. Inom rescaling främjas omfördelning av ansvar olika. Skala ses som socialt producerad, vars dynamik är heterogen över tid (Hooghe & Marks 2001). Det innefattar främst aktörers ansvar på vertikal nivå men även horisontellt. I relation till ny regionalism så riktas fokus mot att makt bör omfördelas till lägre styrningsnivåer och mot lokala aktörer (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). Inom ny regionalism så främjas idéen om att stärka aktörer som inte är staten (Hettne & Söderbaum 2008), där den statliga modellen anses vara medberoende av externa aktörer (Peters & Pierre 2001). Inom flernivåstyrningen talas det om utomstående influens, det där anses finnas ett medberoende till externa aktörer. Det talas även för att beslut bör delas av aktörer på samtliga nivåer och ej endast av det lokala styret (Hooghe & Marks 2001).

Styrning

Sett till territorialisering som mönster framkommer det hur territorium påverkar fenomen, som innebär att etablerade samhällsstrukturer och processer berörs. Inom rescaling så förstås det finnas ett behov av att se utanför det befintliga tillståndet av styrning för att uppnå en förändring. Kontrollen beskrivs bland annat ha försvunnit från övernationella institutioner (Hooghe & Marks 2001). Inom styrning så riktar ny regionalism fokus mot decentralisering och främjandet av

vertikala nätverk (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015), något som påverkar både synen på både samhällsstrukturer och dess process. Flernivåstyrningen talar likväl för främjandet av den komplexitet som existerar mellan vertikala och horisontella processer (Montin 2010) och vikten av en process som är icke-hierarkisk. Flernivåstyrningen uppmanar således till att utmana befintliga styrningsstrukturer och dess traditionella förståelse av staten (Peters & Pierre 2001).

3.2.4 Europeisering

Europeiskt samspel

I europeiseringen som mönster så framgår det hur EU erbjuder alternativa vägar för samspel, men att den subnationella aktören har en viss egen begränsad roll. EU förstås från ett globalt håll påverka den egna styrningen inom rescaling, som influerar medlemsländer över tid och rum. I framväxten av ny regionalism så beskrivs EU ha varit en betydande influens sett till styrning. Det påverkar i sin tur medlemsländer, där samspelet förstås vara av stor vikt (Keating 2013). Inom flernivåstyrningen så riktas ett generellt fokus mot internationell nivå och framförallt EU som något positivt (Hooghe & Marks 2001). EU påstås inte vara överlägsen andra nivåer, utan det existerar ett ömsesidigt samspel och beroende sinsemellan (Stephenson 2013). Som exempel förstås EU:s medlemsländer samverka kring frågor med minsta gemensamma nämnare (Hooghe & Marks 2001).

Inflytande

Inom mönstret europeisering förstås ett inflytande från EU finnas som antingen kan vara rättsligt, politiskt eller kulturellt. EU:s inflytande i relation till anpassning och normer kan inom rescaling förstås som naturligt, där dynamik förstås förändras av både globala och europeiska faktorer (Keating 2013). Inflytande kan inom ny regionalism förstås som något positivt sett till en viss avsiktlig institutionalisering av marknadsutbytet och avreglering av särskilda institutioner (Hettne & Söderbaum 2008). Regionalismen som sådan har till stor del präglats av EU och ett ökat fokus mot mellanliggande förvaltningsnivåer (Rüland & Carrapatoso 2022). Inom flernivåstyrningen existerar det en positiv syn på att EU:s värderingar återspeglas i dess medlemsländer. Idéen beskrivs grundas på att den europeiska flernivåstyrningen anses kunna bidra med ekonomiska resurser och värdefulla drivkrafter sett till problemhantering (Montin 2010).

3.3 Ramverkets korrelation

Forskningsöversiktens fyra mönster är tydligt förankrade till varandra då samtliga är framtagna ur forskningsfronten och i vetenskapliga artiklar i relation till rescaling. Framtagna begrepp ur mönstrena är likväl sammanlänkade där flera talar om samma fenomen även om de är tagna ur skilda mönster. Det talar för att en viss enighet inom litteraturen. Inom ramverket går det samtidigt att identifiera vissa skiljaktigheter. En skiljaktighet är mönstrens natur, där modernisering som talar om utmanande reformationer och ökade funktionella gränsdragningar inte nödvändigtvis behöver innebära en europeisering och influens från EU. En annan skiljaktighet är sett till den teoretiska utgångspunkten, där begrepp stundtals tolkas olika, något som vidare kommer behandlas i kap 5 *Empiri och Analys*. Fortsatt diskussion om förankring mellan de olika mönstrena presenteras i kap 6 *Diskussion*.

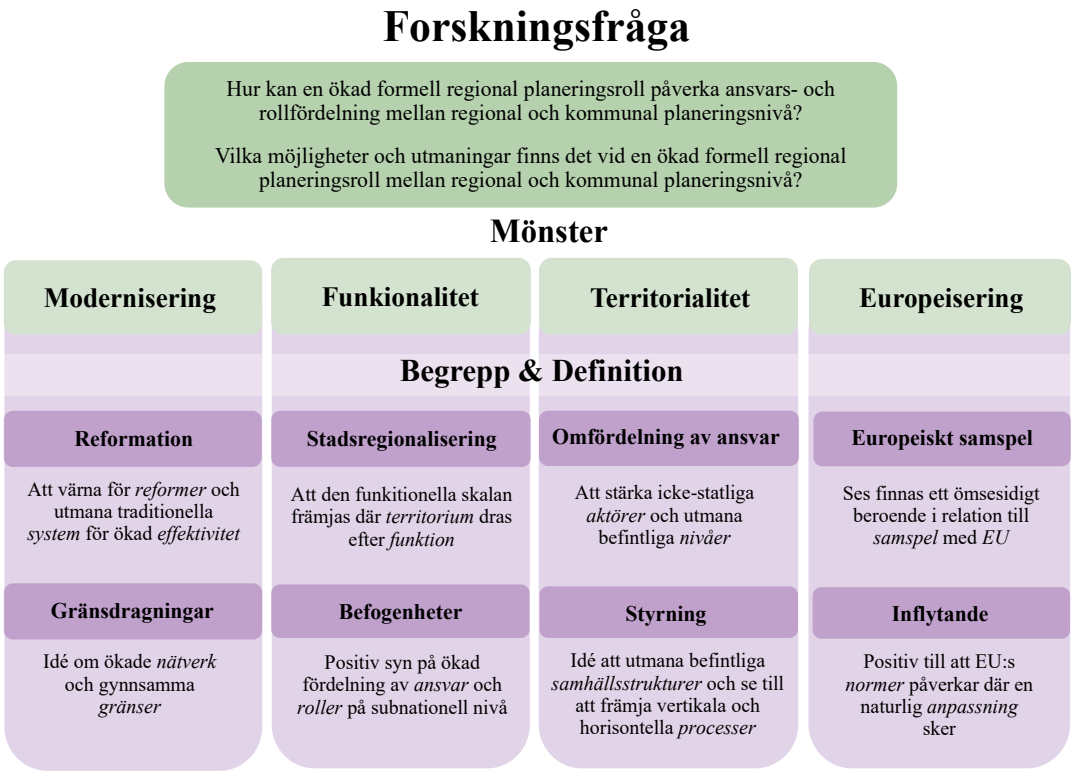

Figur 1: Sammanfattning av ramverkets uppbyggnad

4 Metod

Detta kapitel syftar inledningsvis till att redogöra för uppsatsens positionering följt av uppsatsens forskningsdesign. Vidare förklaras val av fall och analysenheter som uppsatsen studerar. I sin tur presenteras de två forskningsmetoderna sett till empiri och val av analys följt av en kritisk metoddiskussion.

4.1 Uppsatsens positionering

Sett till den vetenskapsfilosofiska positionen så har arbetet tagit avstamp i en idealistisk ansats. Utifrån den idealistiska ansatsen innefattar forskningsföremål mänsklig tankeverksamhet och mänskliga relationer (Holm Ingemann 2016:80-84; 124-125). Det innefattar en social process som pågår i samspel och är beroende av andra sociala processer. Inom den idealistiska ansatsen existerar verkligheten i relation till människan, där språk blir ett redskap för att förstå och skapa mening i mänskliga relationer (Holm Ingemann 2016:80-84; 124-125). Uppsatsen använder sig utav en kvalitativ forskning. Det förknippas med att den sociala världen är nyanserad och bäst förstås genom tolkning (Denscombe 2018:26). Det innebär att sociala egenskaper är ett resultat av samspel mellan individer och den beroende verkligheten (Bryman 2018:454-455), som inte kan förstås isolerat från helheten. Inom ansatsen existerar det således en skeptism mot att objektivitet kan uppnås när forskarens egna tänkande formar materialet (Denscombe 2018:24-26). Den kvalitativa forskningen innebär därmed att studera ett fenomen i sin kontext med syfte att uppnå förståelse (Silverman 2020:6-7; 67-68). Den kvalitativa forskningens styrka förstås vara dess känslighet för individers upplevelser (Alvesson & Deetz 2022:89) med ett fokus riktat mot relationer och sociala processer (Silverman 2020:69). Det kan återspeglas i att uppsatsen syftar till att studera relationen mellan regional och kommunal planeringsnivå.

4.2 Fallstudie som forskningsdesign

En forskningsdesign utgör referensram för insamling och analys av data (Bryman 2018:70). Uppsatsen använder fallstudie som forskningsdesign i syfte att bidra till den samlade kunskapen om inviduella, gruppmässiga, organisatoriska, sociala och politiska företeelser. Fallstudier används ofta inom samhällsplanering och är en forskningsdesign där frågan *hur* och *varför* ställs (Yin 2007:17-18). Det innebär ett riktat fokus mot varför ett fenomen inträffar (Denscombe 2018:87). Fallstudier i sin natur förlitar sig på induktiva resonemang och är icke-experimentell. Det innebär att fallstudien karaktäriseras av en strävan efter beskrivning och förklaring av ett fenomen snarare än förutsägelser (Merriam 1994:21; 29). Den empiriska undersökningen syftar till att studera en företeelse i dess verkliga kontext (Yin 2007:31-32), vilket innebär att vidare rikta fokus mot hur relationer och sociala processer fungerar (Denscombe 2018:87).

Som forskningsdesign riktar fallstudien in sig mot att förbättra läsarens förståelse av en viss företeelse. Det riktar in sig mot praktiska problem och svårigheter som kan mötas i det vardagliga livet (Merriam 1994:26-27). Då både den regionala och den kommunala planeringen är förankrad i verkliga och praktiska problem så stärker det resonemanget att fallstudien är lämpad för uppsatsens inriktning. Att uppsatsen syftar till att undersöka samverkan mellan regional och kommunal planeringsnivå motiverar val av forskningsdesign sett till hur både sociala och organisatoriska företeelser kan förstås.

I uppsatsen används en enfallsstudie som har tre olika analysenheter, en region och två kommuner. Anledning till att analysenheterna inte används som egna fall ligger till grund för att enheterna står i relation till varandra. Således kan en enfallstudie studera både regionen men också kommunernas korrelation och relation sett till ansvars- och rollfördelning. Att använda sig utav ett fall beskrivs vara särskilt försvarsbart om fallet representerar en unik företeelse (Yin 2007:67). Forskarens roll inom en fallstudie är att försöka bibehålla en helhetsbild av fenomenet och samtidigt se till de verkliga händelserna (Yin 2007:17-18). Då fallstudien är kvalitativ så ämnar forskaren även till att belysa unika drag hos det specifika fallet (Bryman 2018:97-98). Som en del av den kvalitativa forskningen så är forskningsdesignen inte en rätlinjig process, utan insamling samt analys av forskaren sker parallellt under arbetets gång (Merriam 1994:133).

4.3 Val av fall

Inom uppsaten har Region Halland valts ut som fall, där ett målinriktat och ett icke-sannolikhetsbaserat urval har använts. Det innebär att inom kvalitativ undersökning välja ut ett antal kriterier för att kunna besvara forskningsfrågan (Bryman 2018:498). Ett av de satta kriterierna för val av fall är en region som är regionplaneorgan. I Sverige idag innefattar det Region Stockholm, Region Skåne samt Region Halland, något som framgår i 7 kap. *Regional fysisk planering* (SFS 2010:900). Av dessa blev Halland officiellt regionplaneorgan enligt lagändring år 2023 (Region Halland u.å) och har därmed nyligen genomgått en omorganisation mot en stärkt regional planeringsnivå. Region Halland ses likväl som ett lämpligt fall då uppsatsen använder sig av ett avvikande fall, även kallat extremfall. Det innefattar ett fall som klassas som ovanligt (Bryman 2018:497). Region Halland kan således ses som ett avvikande fall då framförallt Region Stockholm men även Region Skåne har en längre tradition av regionplanering. Denscombe (2018:58) talar istället för representativa respektive explorativa urval. Det explorativa urvalet beskrivs användas vid småskalig forskning som använder kvalitativ data som inte syftar till att uppnå representativitet.

Hallands län lokaliseras i sydvästra Sverige och innefattar sammanlagt sex kommuner med totalt 343.746 invånare (SCB 2024). Regionen beskriver sig själva positioneras mitt i ett växande sydvästsverige med en pågående hög utvecklingstakt mellan Göteborg och Malmö (se figur 2). I skriven stund arbetar regionen med deras regionala fysiska plan som ska grundas i dokumenten *Halland - bästa livsplatsen 2035. Regional utvecklingsstrategi för Halland* och *Hallands strategi för hållbar tillväxt*. Framtagandet samordnas med kommunernas översiktsplaner sett till nationella, regionala, kommunala mål, planer och program som är av betydelse för hållbar utveckling inom länet. Regionplanen planerar att beslutas i regionfullmäktige år 2026 (Region Halland 2024).

Sett till fallstudiens analysenheter så har två kommuner valts ut i relation till Region Halland (se figur 3). Valet av kommuner har gjorts utifrån ett antal kriterier, där ett icke-sannolikhetsurval kommer att användas. Det innebär att forskaren har ett visst bestämmande för urvalet, där icke-sannolikhetsurvalet anses fungera väl sett till ett explorativt urval som skiljer sig från normen (Denscombe 2018:58-59; 66). Enligt Bryman (2018:498) kan uppsatsen liknas vid ett sekventiellt tillvägagångssätt, vilket först innefattar ett initialt urval, som här är Region Halland. Efter det initiala urvalet utökas det efter hand i syfte att besvara forskningsfrågan, vilket gav Halmstad kommun och Laholm kommun.

Figur 2: Lokalisering av Hallands län

Som första kriterium har kommungruppsindelningen från SKR (2023) använts utifrån huvudgruppen *B större städer och kommuner nära större stad*. Sett till Hallands län så tillhör tre av de sex kommunerna i länet den kategorin. Det innefattar Halmstads kommun som har kategorin *B3 Större stad*, Laholm kommun med kategorin *B4 Pendlingskommun nära större stad* samt Hylte kommun med kategorin *B5 Lågpendlingskommun nära större stad*. För att avgränsa tre kommuner ner till två så förklarar Merriam (1994:62) att forskaren kan använda sig utav extrema eller unika grupper, som i sin tur kan användas för jämförelse. I ett förstahandsval valdes Halmstad kommun ut som största kommun i länet samt Hylte kommun som minsta kommun i länet. Då däremot Hylte kommun var svåra att få kontakt med inom uppsatsens tidsram så togs ett beslut att som ett andrahandsval välja Laholm kommun. Likt Hylte så kan Laholm ses relevant i relation Halmstad som en pendlingskommun. Det möjliggör att undersöka om kommunerna har en likartad relation sett till Region Halland gällande ansvars- och rollfördelning.

Halmstad kommun lokaliseras söderut i länet och är sett till befolkning länets största kommun med 105.796 invånare (SCB 2024). Kommunen är en hamnstad som främst angränsar Laholm, Hylte och Falkenberg. Utanför länet angränsar Halmstad närmast till Båstad. I den egna digitala översiktsplanen för år 2050 markeras Halmstads centralort ut som regional tillväxtmotor (Halmstad kommun 2022). Laholm kommun lokaliseras söder om Halmstad och angränsar mot Skåne län med 26.565 invånare (SCB 2024). Kommunen arbetar i skriven stund med framtagandet av en ny översiktsplan med sikt mot år 2050. I den befintliga översiktsplanen, *Framtidsplan 2030* (2014), beskrivs kommunen som en gränskommun mellan Öresundsregionen i söder, Småland i öster och Västra Götalandsregionen norr om länsgränsen. Centrala Laholm lokaliseras som centralort med ett antal stations- och serviceorter utanför (Laholm kommun 2014).

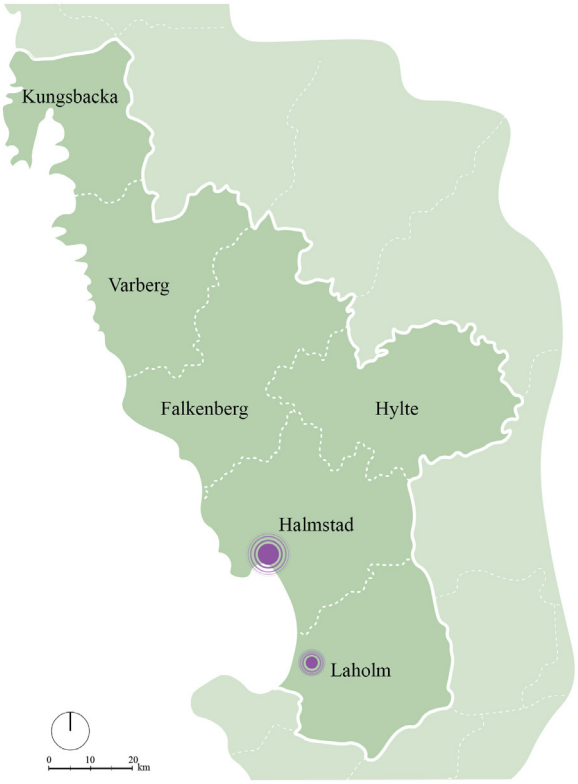

Figur 3: Karta över Hallands län och de utpekade kommunerna

4.4 Datainsamlings-metod

Inom arbetet används en data-triangulering, där triangulering förekommer inom den sociala forskningen och innebär att olika informationskällor används för att studera det valda fenomenet (Denscombe 2018:227). Användandet av flera kvalitativa metoder anses kunna bidra med ökad trovärdighet för resultatet. Samtidigt förklaras det hur forskaren måste vara försiktig med påståenden om att ’den riktiga sanningen’ framställs vid användning av fler metoder då dessa har producerats i olika syften (Silverman 2020:403-410). Trianguleringen sker i form av att data har samlats in på olika sätt.

4.4.1 Kvalitativ textanalys

Den typen av dokumentstudie som används inom uppsatsen är en kvalitativ textanalys. Inom kvalitativa fallstudier används ofta textanalys som metod för att systematiskt analysera ett dokuments innehåll (Merriam 1994:128), vilket oftast görs genom sökandet av teman i det material som analyseras (Bryman 2018:677). Inom textanalyser måste forskaren vara medveten om att dennes intentioner påverkar tolkandet där det kan finnas en utmaning att hantera ett dokuments underförstådda kontextuella mening (Denscombe 2018:402-403). Vid användning av dokument som datakälla så innefattar det dokument som inte har producerats i ett särskilt samhällsvetenskapligt syfte, utan som finns tillgängligt för att analysera (Bryman 2018:656-657). Därmed anses dokumenten vanligtvis vara producerade i ett annat syfte än det egna forskningsändamålet (Merriam 1994:117). Kvalitativ textanalys beskrivs innefatta dokument vars värde anses överstiga dess bokstavliga innehåll, som resulterar i att forskaren tolkar dokumentet. Uppsatsen ämnar till att studera dokument som är publicerade som offentliga dokument av tjänstemän på region eller kommun. Dessa typer av dokument beskrivs vara auktoritativa och

därmed ha en högre trovärdighet, objektivitet och opartiskhet (Denscombe 2018:321-322).

För att kunna analysera dokumentens innehåll har en kvalitativ kodning genomförts. Följande steg har utformats, som grundar sig i Boréus och Bergströms (2018:55-63) bok *Textens mening och makt*:

1. Val av dokument. Börja undersöka en mindre mängd material för att få en uppfattning om vilket typ av material som ger relevant information.
2. Konstruera ett analysinstrument som anger vad som ska noteras i materialet enligt ett kodschema. Till en början skummas dokument igen där centrala begrepp har identifieras.
3. Skissa på ett analysinstrument för att sedan pröva det på delar av materialet för att identifiera eventuella tolkningsproblem.
4. Bestäm kodnings- och analysenheter, vilket inom uppsatsen grundar sig på det teoretiska ramverket.Utifrån respektive mönster har ett antal nyckel-begrepp plockats ut. I de fall begrepp främst förekommer inom forskning och inte i empiri har den indirekta användning av begreppet valts ut.
5. Arbeta med dubbelkodning, där det säkerställs att kodschemat används konsekvent i syfte att kontrollera intrasubjektiviteten.
6. Sammanställ, redovisa och tolka resultatet. Vid behov av mer material så utökas andelen dokument efter relevans. Vid applicering av vissa underbegrepp har frekvensen hos empirin varit väldigt hög, som exempelvis gränser (se figur 4). Det har resulterat i att delar av empirin aktivt har valts bort till följd av relevans till planering och uppsatsens inriktning.

Mönster	Dokument	Begrepp	Empiri	Tolkning	Definition
Modernisering	Halland - bästa livsplatsen 2035. Regional utvecklingsstrategi för Halland.	Gräns	*”vi behöver samarbeta bort gamla mönster av revirtänkande och **gräns**dragningar kring ansvar” (s.31)*	Att se utanför den egna region- och kommungränsen. Krävs en kollektiv samlingskraft för att arbeta mot den traditionella förståelsen av territorium. Främjande av funktionalitet.	Positiv syn på modernisering.

Figur 4: Exempel på kodschema av dokument

Likt val av fall så har val av dokument gjorts utifrån ett målinriktat urval, vilket innebär att empirin inte är slumpmässig. Totalt har fem dokument studerats. I ett första urval avgränsade uppsatsen sig till att studera Halmstads översiktsplan *Framtidsplan 2050* (2022), Laholms översiktsplan *Framtidsplan 2030* (2014) samt det regionala dokumentet *Regional utvecklingsstrategi för Halland* (2021). En regional utvecklingsstrategi (RUS) har valts ut då Region Hallands första regionala fysiska plan ännu inte är färdigställd. Det talar för att större tyngt kommer riktas mot intervjumaterial från regionalt håll. En RUS är ett verktyg för det regionala tillväxtarbetet med syfte att samla en bild över regionens tillgångar och hur dessa bör utvecklas (SKR 2021b).

Empiri valdes ut då de har en skyldighet att enligt lag upprättas, vilket förenklar både insamling av material och jämförelse kommunerna sinsemellan. Laholma kommuna översiktsplan är till skillnad från resterande dokument är några år äldre, där kommunen i skriven tid arbetar fram en

ny översiktsplan. Dokumentet har däremot valts att bibehållas sett till en möjlighet i att studera ett förändrat beteende för den pågående processen. Intervjumaterial kommer inom uppsatsen vara av större vikt i kapitlet empiri och analys. I ett andra urval har samtliga intervjupersoner utfrågats sett till om material finns som redogör mandat mellan region och kommun. Det resulterade i att det mer interna dokumentet *Viljeinriktning Regional fysisk plan Halland* (Region Halland 2023) och det mer tillgängliga *Regional fysisk planering i Halland - Ett verktyg för att generera kommunal, regional och nationell utveckling* (Region Halland 2024) används. Dokumenten adderades bland empirin sett till att utöka synen på framtagandet av den regionala fysiska planen.

4.4.2 Semi-strukturerad intervju

Inom en kvalitativ fallstudie beskrivs intervjuer vara en av de viktigaste informationskällorna (Yin 2007:116-117). De kvalitativa intervjuerna är ofta löst konstruerad och öppen, där den intervjuade kan tala efter egen relevans i intervjufrågan (Alvesson & Deetz 2022:103). Uppsatsen ämnar till att använda semi-strukturerade intervjuer. Det innebär att forskaren före intervjun formulerar en intervjuguide, men med stor frihet hos den intervjuade i utformandet av svar. Intervjun kan vid intervjutillfälle delvis avvika från intervjuguiden, dels sett till frågornas ordningsföljd men även möjlighet till att ställa följdfrågor. Således är det önskvärt att den intervjuade tolkar frågor efter eget tycke och att intervjun rör sig i olika riktningar efter relevans. Det stärker den kvalitativa intervjuns betoning och tyngd på intervjupersonens egna uppfattning (Bryman 2018:561-563).

Inom den kvalitativa intervjun är det viktigt att forskaren agerar neutralt och icke-bedömande, oberoende om respondentens svar motstrider forskarens egna normer och värderingar.
Den mänskliga faktorn är däremot oundviklig, där en åtgärd för att minimera påverkan är att avstå ledande frågor då det kan innebära att forskarens egna åsikter och värderingar präglar respondenten (Merriam 1994:90-95). Uppsatsen ämnar till att använda intervjupositionen opinionsundersökaren, vilket betyder att forskaren främst intresserar sig för intervjupersonens åsikt och attityd. Åsikten ska i sin tur behandlas som fakta och analyseras utan nödvändigt ifrågasättande av intervjupersonen (Kvale & Brinkmann 2014:124-125). De intervjuades åsikter och attityd ska således användas för att besvara frågeställningen sett till den regionala respektive kommunala planeringsrollen.

Silverman (2020:176) talar för att semi-strukturerade intervjuer är användbara vid ett färre antal intervjuer, där sammanlagt tre tjänstemän har intervjuats. Enligt Kvale & Brinkmann (2014:157) så möjliggör ett färre antal intervjuer att forskaren kan vara mer noggrann i sitt arbete. Urval av intervjupersoner har varit målinriktat, däremot existerar utomstående faktorer som forskaren inte kan påverka sett till exempelvis vilken tjänsteman som är intresserad av att medverka i studien. Respektive samhällsbyggnadskontor alternativ avdelning för regional samhällsplanering kontaktades. Det resulterade i intervjuer med följande tjänstemän: en Processledare från Region Halland, en Planarkitekt från Halmstad kommun, samt en Översiktsplanerare från Laholm kommun. Inom uppsatsen kommer de intervjuades anonymitet att bibehållas.

Samtliga intervjuer har varit personliga och inte genom gruppintervju, vilket innebär att varje intervjuobjekt intervjuas separat. Alvesson och Deetz (2022:262) förklarar hur forskaren vid intervjuer inte får bortse från den självcensur och försiktighet som kan uppstå hos den intervjuade vid frågor om lojalitet mot den egna gruppen och organisationstillhörigheten. Vidare förklarar Denscombe (2018:270-271) att den personliga intervjun möjliggör att speciella idéer lokaliseras till bestämda människor, samtidigt som det innebär att antalet röster begränsas sett till en uppsättning av åsikter. Samtidigt förminskas risken att den intervjuade inte vågar tala fritt då det

vid en personlig intervju inte finns en kollega som lyssnar. Samtliga intervjuer genomfördes genom digitalt möte via Microsoft Teams där de intervjuade en vecka i förväg fick intervjufrågor. Enligt Silverman (2020:176) är digitala intervjuer en bra metod om forskaren inte befinner sig geografiskt nära den intervjuade. Intervjuerna har enligt godkännande spelats in och i sin tur transkriberats, vilket Denscombe (2018:395) menar på underlättar för forskaren att sedan undersöka och jämföra data. Likaså beskrivs transkribering underlätta för forskaren att undvika omedvetna tolkningar av intervjun.

För att analysera intervjuerna har materialet kodats likt de steg som presenterades i *4.4.1 Kvalitativ textanalys*. Intervjumaterialet syftar således till att komplettera dokumentstudien och i större mån studera hur processen gått till snarare än att redovisa slutresultatet. Då uppsatsen ämnar till att studera en ökad formell regional planeringsroll kommer således även intervjumaterialet att väga tyngre än dokument. Likt textanalysen så formas ett kodschema efter det teoretiska ramverket (se figur 5).

Mönster	Informant	Begrepp	Empiri	Tolkning	Definition
Modernisering	Processledare, Region Halland	Gräns	*"Ja, men **gränserna** märks av definitivt. Ett av målen med att bedriva en regional fysisk planering är att dom ska märkas mindre. […] ..vi råder ju bara över Hallands gräns som region och kommuner över sin kommun liksom."*	Vilja till att se till Hallands framväxt som gemensam enhet, och att där inte skilja på mitt respektive ditt sett till de kommunala och regionala gränsdragningarna. Samtidigt existerar de fasta gränserna, som trots visionen tenderar att begränsa delar av planeringen.	Positiv syn på modernisering sett till vision, dock något fast i det befintliga planerings-systemet.

Figur 5: Exempel på kodschema av intervjumaterial

4.5 Metoddiskussion

Metoddiskussionen delas in i två olika delar, *Forskarrollen* samt *Tillförlitlighet och äkthet*.

4.5.1 Forskarrollen

Forskarens egna identitet och värderingar anses vara svåra att i en analys av kvalitativ data helt eliminera (Denscombe 2018:424). Både objektivitet och subjektivitet är socialt konstruerade, där det är viktigt att som forskare förstå att objektivitet inte helt går att uppnå även om goda metoder används (Alvesson & Deetz 2022:95). Uppsatsen använder sig utav kvalitativ forskning, där Bryman (2018:484-485) menar på att kritik som ofta lyft mot kvalitativ forskning är att den är för subjektiv och därmed bygger på forskarens egna uppfattning. Det leder till svårigheter i att replikera undersökningen. Yin (2007:27) riktar vidare kritik mot kvalitativa fallstudier, exempelvis i brist på stingens, där det kan finnas en slarvighet från forskaren i att systematiska procedurer inte efterföljs. Samtidigt redogör Denscombe (2018:424) för att om forskaren har kontroll över sin medvetenhet kan ändå ett opartiskt förhållningssätt äga rum inom forskning. Det innebär att som forskare bortse från sina personliga övertygelser.

Ett subjektivt handlande är något som från forskaren håll kan påverka insamling av empiri från både dokument och intervju. Det innebär att som forskare omedvetet eller medvetet vinkla material till egen fördel för uppsatsen. Subjektiviteten är främst viktig att vara medveten om vid intervju med intervjuobjekt. Det beror på att i efterhand kan samtal inte återskapas. Även fast dokument är enklare att i efterhand återskapa som forskare är det fortfarande av värde att forskaren tydligt redogör för hur empirin samlats in. Av den anledningen är ett tydligt och transparent kodinstrument avgörande. Däremot så bör inte ett subjektivt synsätt alltid förstås som något negativt. Istället kan det finnas ett värde i att fenomen studeras utifrån olika perspektiv. Forskarens egna identitet måste även tas i anspråk i denna uppsats trots största möjliga vilja till objektivitet.

Inom en kvalitativ fallstudie så beskrivs etiska frågor vara relevanta både sett till insamling av information likväl som vid analys av de givna resultaten. Fallstudien beskrivs delvis vara begränsad inom den valda kontexten utan att kunna förutse framtida skeden. Forskaren beskrivs även kunna överförenkla eller överdriva faktorer inom fallstudier. Framförallt intervjuer beskrivs vara en metod som innebär etiska problem, där forskaren beskrivs ha minskad kontroll över den intervjuades uppträdande (Merriam 1994:46-47; 177-190). Således kan en skevhet uppstå ifall forskaren har dåligt formulerade frågor (Yin 2007:112) eller om forskaren omedvetet tolkar den intervjuades svar (Alvesson & Deetz 2022:159). På så sätt kan intervjuerna medföra en viss osäkerhet i sin natur där empirin måste samlas in noga.

Uppsatsens dokumentstudie innefattar offentliga dokument, som oftast förstås vara mindre bekymmersam. Samtidigt beskrivs det finnas en brist i att dokument inte har framställts i ett forskningssyfte, vilket kan innebära att forskaren inte helt förstår innehållet och kan misstolka materialet (Merriam 1994:119; 190). Material inom uppsatsens dokumentstudie är således inte anpassat till forskning, vars innehåll riktar sig mot att presentera en färdig produkt utan att nödvändigtvis redogöra processen dit. Det kan indikera att forskaren missförstår innehåll, alternativt omedvetet förbigår viktigt innehåll. Av den anledningen förstås det viktigt att komplettera dokument med material från intervjuobjekt.

4.5.2 Tillförlitlighet och äkthet

Inom forskning förekommer ofta reliabilitet, validitet och generaliserbarhet i relation till metodkritik, vilket förknippas med en realistisk ansats och kvantitativ forskning (Merriam 1994:177-180). Generaliserbarhet kan inom kvalitativa fallstudie kritiseras för svårigheter till generalisering (Yin 2007:27) då resultaten är svåra att generalisera utanför den situation i vilket de producerats. Det berör framförallt uppsatsens intervjumaterial som utgår från en intervjuguide skapad för denna uppsats. Samtidigt kan det argumenteras för att syftet bakom fallstudien inte är att uppnå generalisering, utan att det finns annat värde trots bristande extern validitet (Bryman 2018:101; 484-485). Då uppsatsen ämnar till en kvalitativ forskning så kommer den istället bedömas utifrån tillförlitlighet och äkthet (Bryman 2018:465-467).

Det första kriteriet tillförlitlighet innefattar delkriterier för den kvalitativa forskningen vilket är *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *möjligheten att styrka och konfirmera*. Trovärdighet innebär att forskningen har genomförts korrekt, vilket stärks genom bland annat triangulering (Bryman 2018:467-468). Sett till intervjuer som metod så kan dess trovärdighet däremot kritiseras. Detta till följd utav att materialet kan vara snedvridet som ett resultat av forskarens ledande frågor som gör resultatet otillförlitligt (Kvale & Brinkmann 2014:210-212). Trovärdigheten ses som mest kritisk inom intervju som metod. Överförbarhet inom kvalitativ forskning syftar istället till en tät beskrivning av data sett till bedömning av hur pass överförbara

resultaten är i en annan miljö (Bryman 2018:467-468). Inom uppsatsen kan viss kritik riktas mot att överförbarhet då ett kritiskt fall valts ut, vars resultat kan vara begränsade i en annan miljö. Det tredje delkriteriet, pålitlighet, motsvarar kriterium för reliabilitet inom kvalitativ forskning. Sett till pålitlighet så beskrivs det inom en intervju innebära att intervjupersonen ändrar sitt svar under intervjuns gång eller om olika svar ges under olika intervjuer (Kvale & Brinkmann 2014:295). Fenomenet är något som förstås vara svårt att studera inom en mindre studie som denna. Dokumentstudier har inte liknande problem sett till pålitlighet, utan istället riktas kritik gentemot forskarens förmåga till analysera innehållet. Det fjärde delkriteriet innefattar i sin tur insikten i att fullständig objektivitet inte kan uppnås i samhällelig forskning (se 4.5.1 Forskarrollen) (Bryman 2018:468-470).

Det andra kriteriet äkthet anses väcka ett antal mer generella frågor för forskningspolitiska konsekvenser. Dessa innefattar dels idéer om huruvida undersökningen bidrar med en korrekt förståelse, men även olika former av autenticitet som exempelvis onotologisk eller pedagogisk. Inom dessa framkommer diskussion om hur forskningens sociala värden influerar resultat i relation till forskarens transparens och bemötande (Bryman 2018:470). I relation till äkthet så kan det förstås fördelaktigt att både dokument och intervjumaterial används i syfte att bidra med en korrekt förståelse. Det innebär att intervjuobjekt kan stärkta dokument och komplettera med en förståelse av hur processen gått till.

Sett till uppsatsens metoder så kan både dokumentstudie och intervjuer samtidigt delvis ifrågasättas i dess autenticitet. Dokumentstudier kan kritiseras då offentliga dokument är framtagna av tjänstemän, vilket innebär att trots analys från forskaren så har dokumenten en existerande ram att förhålla sig till sett till den egna organisationen. Även att dokumenten är politiskt förankrade, något som både formar och begränsar innehållet. Det är något som berör den aktuella uppsatsen då tjänstemän intervjuas som arbetar med framtagning av planeringsdokument. Således kan de intervjuades svar trots anonymitet formas sett till den egna organisationens intresse. Vidare menar Alvesson & Deetz (2022:104; 262) hur intervju-uttalande måste tolkas sett till att den intervjuade söker till att göra ett särskilt intryck, som kan vara svår att betrakta som en spegelbild för den verkliga sociala miljön. En dokumenstudie kan således ges stärkt autenticitet om intervjupersoner bekräftar det som framgår i regionala och kommunala dokument.

5 Empiri & Analys

Detta kapitlet innefattar både en sammanställning av empirin och tolkning av materialet utifrån det teoretiska ramverket. Det empiriska materialet innefattar samtal med tre planerare och insamlat material från fem dokument. Fallstudiens tre analysenheter kommer gemensamt att presenteras sett till den samlade empirin. Kapitlet struktureras efter begrepp med tillhörande underbegrepp som utgör det framtagna teoretiska ramverket (se figur 1).

5.1 Modernisering

5.1.1 Reformation

Inom forskning och i mönstret modernisering framkommer **reform** som ett centralt begrepp. I regionala och kommunala planeringsdokument så förekommer däremot inte reform som begrepp alls. Det kan tala för att reform i större utsträckning används inom forskning och inte av tjänstemän på regional eller kommunal planeringsnivå. I intervjumaterialet så talas det istället indirekt om reformer, främst i relation till idéer om kommunsammanslagningar och om regionens övergång till regionplaneorgan. Processledaren på Region Halland talar för att de inte ser behov av att förändra existerande strukturer utanför regionens nu stärkta roll och att debatten om reformer inte tar hänsyn till planering:

> *För nya indelningar handlar det ju mycket om att göra de administrativa organisationerna större, inte mindre. Och vi ser ju dagligen styrkan av att vara lite mindre. Jag tror det finns otroliga utmaningar med att göra en administrativ indelning som är större. Och en risk.*(Processledare, Region Halland)

Likt det regionala perspektivet så talar de kommunala tjänstemännen för att kommunerna är nöjda med hur planeringen är uppbyggd, där varken de intervjuade från Halmstads och Laholms kommun uttrycker sig se ett behov av ytterligare reformering. Istället talas det om att rikta ökat fokus mot det funktionella perspektivet och mot ökad mellankommunal samverkan. Översiktsplaneraren i Laholm kommun talar exempelvis om andra former av reglering som inte förutsätter en reform:

> *Nu bara förra veckan så skrev vi och några kommuner bland annat Halmstad, Laholm och fler ett samarbetsavtal som som heter 'Goda Grannar' just för att man ska kunna samarbeta över lite fler frågor. Och det kanske kan vara på något sätt en form av ett första steg. Man ser ju också hur Helsingborg jobbar med 'Familjen Helsingborg'. Alltså att man redan idag tar några steg rent med avtal och liknande. […] Men där är ju frågan hur den här reformvågen ser ut rent formellt. Om det är det här som är starten.* (Översiktsplanerare, Laholm kommun)

I relation till det teoretiska ramverket så talar Hettne & Söderbaum (2008) för att reformer är något som regionala och kommunala aktörer ska sträva mot att uppnå. I samtliga delar av empirin uttrycks inget behov av ytterligare reformering sett till hur systemet idag är uppbyggt. Att reform som begrepp heller inte framgår i något av dokumenten kan utöver förankring till forskning tala för att det inom empirin inte finns tankar om vidare förändringar. Resultatet kan därmed ses som motstridande i relation till vissa idéer från rescaling, även om det kan förstås sett till att Hallands övergång till regionplaneorgan inte helt har landat ännu. Processledaren från Region Halland motsätter ytterligare reform sett till främjandet av större organisatoriska enheter. Samtidigt så existerar ingen direkt korrelation mellan reform och idéen av att uppnå större enheter, även om

vissa reformer främjar det anspråket. Att sträva mot mindre organisatoriska enheter kan på ett sätt tala för en förändring i sig.

Inom flernivåstyrningen framgår idéer om att utmana den traditionella förståelsen av staten (Peters & Pierre 2001). Sett till det kommunala perspektivet så framgår det att intervjupersonerna är nöjda med det nuvarande systemet, vilket kan motstrida flernivåstyrningen idéer. Samtidigt kan det förstås som att Halland nyligen har utmanat den traditionella förståelsen av staten i deras övergång. Översiktsplaneraren i Laholm talar även för att ta inspiration av Familjen Helsingborg, vilket är ett kommunalförbund med reglerat ansvar. Det kan i viss mån gå i enighet med idéer bakom rescaling som talar för en omfördelning av ansvar. Vidare främjas det funktionella perspektivet och ökad mellankommunal samverkan. Trots att dessa idéer inte involverar en ny permanent reform, kan de kommunala förslagen tala för en vilja mot förändring även det inte främjas i den utsträckning som ramverket förespråkar.

Ett annat centralt begrepp i relation till reformering är **effektivitet**, något som framkommer kort inom respektive dokument. I intervju med Processledaren för Region Halland talas det om hur regionen inte vill skapa en ’överrock’ på översiktsplanering, utan istället stödja och effektivisera den kommunala planeringen. I regionala dokument talas det indirekt eller kort om effektivitet i relation till planeringssamverkan. Det kan dels tala för att effektivitet förstås i form av tidseffektivisering i dialog om planering, men även att effektivitet framkommer i förankring till att skapa en effektiv organisationsstruktur i relation till planeringsfrågor.

I kommunala dokument talas det om effektivitet förankrat till resurs- och yteffektivitet till följd av kommunens begränsade yta. I intervjumaterial talas det istället främst indirekt om effektivitet, där Översiktsplaneraren i Laholm talar för att länets storlek anses gynna och effektivisera samverkan mellan regionen och kommunerna. Vidare talas det indirekt om en stärkt regional planeringsnivå effektiviserar samverkan, där övergången i Halland har resulterat i att andra frågor nu lyfts upp på agendan. På så sätt kan effektivitet likt det regionala perspektivet förankras med synen på tidseffektivisering. Likaså framförts begreppet i form av effektiv dialog om planeringsfrågor, som förstås stärka den kommunala planeringsrollen. Ett exempel är att planeringsfrågor inte tyr sig efter kommunala gränser och på ett mer effektivt sätt kan fångas upp på en formell regional nivå:

> *Vissa frågor blir ju kanske väldigt svåra att hantera på en övergripande skala. Så det gäller ju att hålla sig till dom som man kan hantera. Men sen som klimatet exempelvis, vatten har ju inga gränser egentligen. Utan det rinner där det rinner. Då är det ju jättebra om man kan på något sätt fånga upp sådana frågor i en regionplan.* (Planarkitekt, Halmstad kommun)

Inom det teoretiska ramverket sett till ny regionalism så värnas aktiva handlingar som genomförs för att uppnå ökad effektivitet (Marchand, Bøås & Shaw 1999). I enighet med ramverket talas det i samtliga delar av empirin för att främja effektivitet till följd av en mer effektiv dialog inom planeringsfrågor. Även länets storlek anses främja ett mer effektivt samarbete mellan olika parter. Att Hallands län är mindre kan i relation till effektivitet ses som gynnsamt, men det grundar sig inte i handlingskraft utan snarare om goda grundförutsättningar för samverkan.

Inom rescaling talas det för att genomgå en förändring för att uppnå ökad effektivitet (Hettne & Söderbaum 2008). Att stärka den regionala nivån beskrivs i empirin vara ett aktivt beslut, där det talar för att en stärkt regional planeringsnivå kan bidra till att samverkan effektiviseras, vilket går i linje med idéer från rescaling. Att Planarkitekten på Halmstad kommun talar för att vissa frågor

inte kan hanteras på den övergripande nivån kan indikera att samtliga planeringsfrågor inte kan hanteras effektivt på den egna planeringsnivån. Samtidigt existerar det en skillnad i om frågor hanteras hos region för omflyttningens skulle eller om det hanteras mer effektivt på den regionala nivån, något som måste tas i åtanke. Att Översiktsplaneraren i Laholm kommun istället talar om den indirekta effektiviteten kan tolkas som att stöd från andra nivåer efterfrågas. Då Region Halland däremot uttrycker att de inte vill trampa på översiktsplaneringen så är det väsentligt att effektivitet förstås likartat hos den regionala respektive kommunala nivån. Om inte kan idéen om effektivitet istället ges motsatt effekt vid eventuell misskommunikation.

En tredje aspekt av reformation är viljan mot ett förändrat **system**. System som begrepp förekommer främst i de regionala sammanhangen, där det talas om att knyta samman olika system och se till ett enat Halland. Begreppet förekommer inte inom alla dokument, men då talas det istället indirekt om att stärka Halland som enat system. I både intervju med region och kommuner framgår behovet av ett gemensamt system för planering inom länet. Processledaren i Region Halland talar om det regionala planeringssystemets mognad sett till att dagens system inte är moget för ökad reglerad lagstiftning:

> *Jag tror att där vi är i planeringssystemet idag så behöver en sån här typ av lagstiftning vara lite vag för vi måste bygga en planeringsmognad i regional fysisk planering.* (Processledare, Region Halland)

Från det kommunala perspektivet håller de intervjuade med om att lagstiftning på regional planeringsnivå inte behöver ytterligare åtstramning. Däremot talas det inte om planeringsmognad i intervjuerna. Istället samtalas det om system i relation till det kommunala självstyret. Översiktsplaneraren i Laholm talar för politikerna är rädda för påverkan på det egna planeringssystemet:

> *Sen har vi ju mycket utmaningar, verkligen kopplat till det kommunala självstyret och planmonopolet. Det finns ju politisk rädsla, och där man kan ju se att politiken i sig är en utmaning.* (Översiktsplanerare, Laholm kommun)

Sett till det teoretiska ramverket så talas det inom ny regionalism om viljan till att omorganisera det regionala utrymmet, som bör eftersträvas (Hettne & Söderbaum 2008). Inom flernivåstyrningen så riktas även fokus mot att utmana den traditionella förståelsen av system (Peters & Pierre 2001). I empirin talas det positivt mot att knyta samman Halland till ett gemensamt system, samtidigt talas det inte om hur visionen ska uppnås. Således talar empirin för ett gemensamt system, men inte tillvägagångssätt dit. Därmed behöver det inte nödvändigtvis ske i förankring till flernivåstyrning.

I empiri framgår det hur varken regionen, Halmstad eller Laholm eftersträvar ökad lagreglering inom planeringssystemet. Att den regionala planeringsnivån fortsättningsvis ska vara vag kan tala för att det regionala utrymmet i en framtid ska kunna omorganiseras. Likaså kan det tala för att det regionala systemet i en framtid kan anpassas efter globaliseringens framväxt, i sådant fall i enighet med idéer från ny regionalism. När Översiktsplaneraren i Laholm kommun talar om den politiska rädslan förstås den grunda sig i att det nuvarande systemet ska rubbas då Region Hallands övergång till regionplaneorgan ännu ej etablerats inom länet. Trots eventuell vilja till omorganisering så berör det framtida idéer och inget som kan bemötas i realtid.

I sin helhet kan de tre begreppen förstås olika sett till förankring av ramverket. Vid direkt tolkning av empirin sett till normer så kan det förstås inte finnas ett behov av reform. Samtidigt måste

resonemanget placeras i en kontext av att Halland precis genomgått en form av omställning. Av givna skäl kan inte en region kontinuerligt genomgå förändring, där den pågående omställning måste få landa. System som begrepp kan eventuellt tala för enighet med ramverket, men ett tydligt anspråk i tillvägagångssätt saknas för bedömning. Effektivitet som begrepp går samtidigt helt i enighet med ramverket där effektivitet främjas. Det talar för att empiri kan behöva kontextualiseras i relation till resonemang inom ramverket, som har en ganska skarp syn på begrepp som reform.

5.1.2 Gränsdragningar

Gränser i relation till fysisk planering framkommer inom samtliga delar av empirin, där samtliga dokument talar för att planeringsfrågor inte tyr sig till administrativa gränser. I det regionala sammanhanget framgår det att utvecklingen sträcker sig över region- och kommungränser. Processledaren för Region Halland talar om att många utmaningar inte tyr sig till geografiska eller administrativa gränser, och därför behöver gamla mönster av revirtänkande arbetas bort. I båda översiktsplanerna talas det istället om att Hallands agerande har konsekvenser och effekter utanför de regionala gränserna. I dokumenten framgår distinktion i uttryck om gränser:

> *Halmstad har betydelse även utanför kommunens gränser och är av regional betydelse.* (Halmstad kommun 2021:61)

> *Laholms kommun tillhör Region Halland. Genom sitt läge i regionen angränsar Laholm till Öresundsregionen i söder och till Region södra Småland i öster. Norr om länsgränsen finns Västra Götalandsregionen. Kommunen är verkligen en gränskommun.* (Laholms kommun 2014:12)

Både Översiktsplaneraren i Laholm och Planarkitekten på Halmstad kommun ser vikten av processer utanför den egna gränsen. En investering i Halmstad beskrivs gynna Laholm i längden. Således anses det finnas ett behov av att se bort från konkurrens som skapas av gränser i enighet med oro från politiken.

Inom det teoretiska ramverket framgår det sett till flernivåstyrningen att gränsdragningar har försvagats och tappats sin relevans i modern tid (Hooghe & Marks 2001). Inom ny regionalism förespråkas även flytande gränser som omkonstrueras med tiden (Hettne & Söderbaum 2008). Empirin kan liknas med idéer från flernivåstyrning då samtliga delar av empirin talar för att planering ej tyr sig till administrativa eller geografiska gränser. Samtidigt menar Processledaren för Region Halland att gamla mönster av revir måste arbetas bort, något som delvis går i linje med idéer från ny regionalism. Fortlöpande är även den politiska närvaron, som mer kan anses vara styrd efter de befintliga gränserna och som talar för en viss begränsning sett till den teoretiska ramverket.

I empirin så upplevs det finnas en distinktion i synen på gränser, något som skiljer sig åt mellan Laholm som mindre kommun och Halmstad som större kommun. Laholms kommun beskrivs som en gränskommun, som ser att andra gränser påverkar dom. Det skiljer sig från Halmstad som talar om hur kommunen är av kommunal och regional betydelse som påverkar utanför den egna gränsen. Empirin bekräftar hur synen på gränser kan formas av befintliga förutsättningar. Oberoende av synsätt så förstås det som att empirin talar för vikten av de gränsöverskridande påverkansfaktorer. Det kan till viss del anses gå i linje med ramverket.

Ett annat begrepp som är framgående vid tal om gränser är olika former om **nätverk**. Främst talas det om nätverk i regionala sammanhang och i relation till regionala, nationella och internationella nätverk. I sammanhangen främjas ett stort nätverk i syfte att skapa gemensam handlingskraft. I regionala dokument talas det om att stärka gränsöverskridande nätverk sett till den större skalan. Samtidigt framgår även den mindre skalan i andra dokument:

> *Det faktum att Halland ligger mitt mellan två nationella tillväxtmotorer och i ett funktionellt nätverk av stora och medelstora städer skapar ett behov av att beskriva, förstå och planera för hur Halland på bästa möjliga sätt kan dra nytta av sitt geografiska läge i en storregional kontext.* (Region Halland 2023:4)

> *Den regionala fysiska planen tas fram i samverkan med Region Halland och de halländska kommunerna, i nära dialog med Länsstyrelsen och grannregioner, både politiker och tjänstepersoner. Detta görs genom samverkan i olika konstellationer och nätverk.* (Region Halland 2024)

De gränsöverskridande nätverken, horisontella som vertikala, ses som viktiga i relation till Hallands geografiska läge. Processledaren i Region Halland talar för en stärkt regional planeringsnivå överlag, men att det idag inte finns rätt nätverk för att införa den förändringen i Sverige. I intervju med kommunala tjänstemän så talas det för att Region Hallands övergång till regionplaneorgan har stärkt interna och mer informella nätverk. Likaså att samtalen har breddats inom olika planeringsfrågor, vilket indikerar ett utökat nätverkande för både Halmstad och Laholm. Översiktsplaneraren i Laholm kommun talar för att de interna nätverken agerar viktigt regionalt stöd som stärker kontakter.

I relation till det teoretiska ramverket så förstås det inom rescaling att nya gränser påverkar nätverk (Hettne & Söderbaum 2008). Inom ny regionalism så främjas även de vertikala nätverken över de horisontella (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). I empirin förespråkas det generellt ett stort nätverk i ett regionala sammanhang. Fortsättningsvis redogörs det om interna nätverk i relation till den egna skalan. Från både Halmstad och Laholm talar empirin för att det är fördelaktigt med en stärkt regional planeringsnivå sett till ett stärkt nätverk. Ett ökat regionalt ansvar behöver samtidigt inte innebära nya gränser, som i sin tur influerar nätverk. Att tala för interna och informella nätverk kan också främja vertikala nätverk i enighet med ramverket. Sett till ett utökat nätverk så talas det om gemensam handlingskraft och gränsöverskridande samarbete. Det kan liknas med resonemang från ny regionalism. Det förklaras samtidigt inte finnas rätt nätverk för en stärkt regional planeringsnivå idag. Uttalandet kan till viss del tala emot tankar inom rescaling. I sammanhanget kan det tala för att nya nätverk per automatik inte heller medför nya gränser.

I sin helhet kan både gränser och nätverk förstås som delvis förankrade till det teoretiska ramverket. För både syn på idéer och visioner talar empiri och ramverk i enighet med varandra. Vid förankring till verkligheten så motsätter sig däremot empirin satt vision, som även motsätter sig ramverket.

5.2 Funktionalitet

5.2.1 Stadsregionalisering

Ett centralt begrepp är **funktion**, som i de regionala sammanhangen är relativt frånvarande. Funktion nämns i bland annat den regionala fysiska planen, där det talas om funktionella samband och de möjligheter som Halland har sett till sitt geografiska länge. I intervjumaterial främjas det funktionella perspektivet då de administrativa gränserna främst ses som viktigt för genomförande. Det regionala perspektivet uttrycker sig se bort ifrån det administrativa, där de kommunala översiktsplanerna istället talas om funktion i relation till centrumutveckling:

> *Även där skulle jag säga att vi pratar mer i vår planering utifrån ett funktionellt perspektiv än ett administrativt perspektiv.*
> (Processledare, Region Halland)

> *Staden består inte bara av centrum och den gamla stadskärnan utan även av områden med funktioner […] Att dessa funktioner finns samlade i staden och attraheras till staden kan hela kommunen och regionen dra nytta av.*
> (Halmstad kommun 2021:61)

I intervju med kommunala tjänstemän talas det om funktionalitet ur ett större planeringsperspektiv, där Malmö och Göteborg är viktiga funktionella noder som påverkar Hallands utveckling. Planarkitekten i Halmstad kommun förklarar hur den funktionella planeringen kommer att fortlöpa oberoende av befintliga gränser. Detta sett till att Halmstad förstås som en regional nod som är viktig i funktionella sammanhang. Översiktsplaneraren i Laholm kommun riktar istället fokus mot att funktionella samarbeten behöver ske oberoende av gränser, där de boende inte tyr sig till vilket län de befinner sig i.

Inom rescaling sett till det teoretiska ramverket så stärker det funktionella perspektivet den regionala planeringen (Marchand, Bøås & Shaw 1999). Både ny regionalism och flernivåstyrning värnar för centralisering i relation till det större sammanhanget (Hettne & Söderbaum 2008; Hooghe & Marks 2001). Inom flernivåstyrningen talas det likväl om regioner i form av utrymme för tillväxt och konkurrens (Ohmae 1995). Inom samtliga delar av empirin så framstår det funktionella perspektivet som något positivt, vilket går i enighet med det teoretiska ramverket. Samtidigt kan andra delar av empirin motsätta sig idéer från både ny regionalism och flernivåstyrning. Det kan liknas med regional nivå som främjar den funktionella planeringen över den administrativa. Däremot riktas det på kommunal nivå fortfarande fokus mot centralisering i form av det egna centrumet.

I empiri från både regional och kommunal nivå talas det fördelaktigt om Hallands geografiska läge i relation till funktionalitet. Från både Halmstad och Laholm uttrycks det viktigt att se till funktionella tillväxtmotorer och hur funktionen kan gynna den egna rollen, som kan anses gå i enighet med flernivåstyrningen. Därmed förstås funktionalitet lika mellan större respektive mindre kommun. Samtidigt riktar Laholm ett ökat fokus mot länsöverskridande samarbeten, något som det inte talas om i Halmstad. Det framgår fortsättningsvis på kommunal nivå hur det administrativa perspektivet behövs för genomförande, som resulterar att en genomgående förankring till den teoretiska ramverket inte kan dras.

Ett annat framkommande begrepp är **territorium**, som varken framkommer i de regionala eller kommunala dokumenten. Begreppet återfinns i intervjumaterialet, där de intervjuade beskrivs ha olika syn på huruvida Hallands territorium har stärkts i och med regionens övergång till regionplaneorgan. Processledaren i Region Halland talar för att det egna territoriet har stärkts sett till ökad samsyn:

> *Det tror jag är en form av schysst bieffekt av att vi har fått uppdrag. Att Halland sätts på kartan i det strategiska Sverige. Så jag tror definitivt att det har stärkt oss på det [territoriella] sättet* (Processledare, Region Halland)

Utifrån det kommunala perspektivet både sett till intervju från Halmstads och Laholms kommun så anses Hallands territorium vara densamma som innan regionens övergång till regionplaneorgan. Istället beskrivs dialogen har skärpts något, som underlättar dialog med andra kommuner och regioner utanför Hallands gränser. Dock beskrivs länet som splittrat:

> *Men jag tror på något sätt inte att det här har gjort att vi stärker Halland som helhet, utan det handlar nog mer om att vi arbetar mer med andra typer av regionfrågor, att vi har blivit bättre på det. Vi har blivit bättre på att faktiskt prata med Båstad, prata med Region Skåne också och inte låsa oss vid bara Halland, för Halland är ju ett splittrat län.*(Översiktsplanerare, Laholm kommun)

Det teoretiska ramverket framför hur territorium inom rescaling bör dras efter funktionalitet (Marchand, Bøås & Shaw 1999). Att territorium som begrepp inte framkommer i regionala eller kommunala dokument kan utöver förankring till forskning även tala för att empirin förhåller sig till det administrativa perspektivet, i kontrast till det mer funktionella. Om så är fallet så talar empirin emot idéer från rescaling. Sett till den halländska territoriet så framgår skiljaktigheter inom intervjuerna i huruvida regionens övergång till regionplaneorgan har påverkat det egna territoriumet. Att territoriet har stärkts genom omställningen enligt regional nivå men inte på kommunal sådan talar för att empirin på olika nivåer kan förankras med idéer från rescaling. Samtidigt så redogörs det från båda kommunerna om att dialogen och samverkan har stärkts utanför Hallands gränser, vilket indikerar synen på ett ökat territorium. Oberoende så förhåller sig de olika nivåerna till det egna territoriet inom planeringsfrågor, något som inte helt går i linje med det teoretiska ramverket.

Inom flernivåstyrningen förstås territorium som öppna och breda enheter, där det egna territoriet stärks genom det svenska EU-medlemskapet (Hooghe & Marks 2001). Empiri mot en ökad samverkan kan tala för idéer av att territorialitet stärkts. Samtidigt talas det inte om EU-medlemskapet som fenomenet. Således är det utifrån empirin svårtolkat i huruvida ökad dialog indikerar de relationer som återfinns inom det svenska EU-medlemskapet.

Både funktion och territorium kan till viss del förankras till det satta ramverket. Funktion som begrepp förstås positivt, däremot så tappas delar av förankringen från vision till genomförande med riktat fokus mot befintliga funktioner. Sett till territorium så saknas en enhetlig syn på begreppet som resulterar i att empirin är svårtolkad. Det kan tala för att empirin delvis bekräftar forskning och ramverk, men att det delvis saknas underlag alternativt att genomförandet motsätter visionen.

5.2.2 Befogenheter

Ett centralt begrepp inom mönstret är **ansvar**, som förekommer relativt sparsamt inom de regionala och kommunala dokumenten. Ur det regionala perspektivet så talas det i den regionala utvecklingsstrategin (2021) om parters olika ansvar samtidigt att det finns ett kollektivt ansvar att uppnå den gemensamma visionen. Vidare talas det i Regional fysisk planering i Halland (2024) om att utmaningar kräver att aktörer arbetar efter det formella ansvaret. I intervjumaterial framkommer det dock hur ansvar inte förändrats, där befintligt ansvar fungerar bra:

> *Och jag tror utifrån ett ansvarsperspektiv tror jag inte att det har förändrats så mycket för vi kommer fortsätta jobba. Vi kommer inte börja peka ut att liksom här ska det vara ett bostadsområde och här ska det inte vara. Utan här handlar det mer om att vi ansvarar för våra delar av kommunen och de ansvarar för sina delar.* (Processledare, Region Halland)

Ur det kommunala perspektivet så riktas det i översiktsplanerna fokus mot det kommunala ansvaret och inte lika mycket mot högre instanser. Likt från det regionala perspektivet så talas det endast om ett formellt ansvaret och inte det mer informella utbytet som äger rum. Från kommunalt håll ser Översiktsplaneraren på Laholm kommun negativt på en ökad regional lagstadgad planering. Likaså uttrycks det viktigt att regionen inte begränsar det kommunala ansvaret. I intervjumaterialet så talas det istället om ansvars- och rollfördelning gemensamt där det anses ha breddats för att involvera fler frågor. Regionens ansvar anses därtill också ha breddats:

> *Det är ju en balansgång i det här med rollfördelning och ansvar. Det ska ju inte ha ändrats, men man ser ju att kanske regionen tar ett större ansvar än tidigare. Och det kan ju vi som liten kommun tycka är ganska fördelaktigt att vi får lite stöttning och hjälp i det att driva vissa frågor som vi kanske inte har tid att driva.* (Översiktsplanerare, Laholm kommun)

Det talas positivt inom det teoretiska ramverket om omfördelning av ansvar sett till rescaling och ny regionalism (Hettne & Söderbaum 2008; Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). Inom empiri talas det om ett formellt ansvar, där det finns olika syn på om regionens övergång till regionplaneorgan har påverkat ansvaret. Utifrån det regionala perspektivet talas det för att ansvar samtidigt inte har förändrats. Synen på att det befintliga kvarstår kan tala emot idéer bakom rescaling och ny regionalism. Både Halmstad och Laholm talar istället för att ansvaret generellt har breddats till att inkludera fler planeringsfrågor. Om ett breddat ansvar innebär en omfördelning av ansvar är samtidigt inte kartlagt. På så sätt kan det förstås olika om empirin kan förankras till ramverket eller inte.

Inom flernivåstyrning främjas beslut som delas av aktörer på olika nivåer (Hooghe & Marks 2001), där det från regionalt håll uttrycks att aktörer måste arbeta efter sina respektive ansvarsområden. Det kan förstås motsätta sig tankar om omfördelning inom flernivåstyrning. Vidare från Laholms kommun men inte av Halmstad så efterfrågas inte ett ökat regionalt ansvar. Samtidigt menas det på att regionens ansvar har breddats, vilket kan likställas med idéer inom flernivåstyrning. På samma gång kan ansvarsförskjutningen också enbart innebära ökad reglering från regionalt håll utan nödvändig omfördelning av ansvar.

Ett annat begrepp i relation till befogenheter är **roller**. I empiri så särskiljs roller sällan från ansvar. I regionala dokument så eftersträvas det att tänka bort traditionella roller. Det talas även om Hallands roll sett till olika geografiska kontexter. I intervjumaterialet särskiljs ansvar och roller i större grad. Regionen menar på att deras roll har förändrats i och med övergången till

regionplaneorgan där regionen fått en mer samordnande roll. Sett till den kommunala planeringsnivån så skiljer sig synen på roller i både dokument- och intervjumaterial gentemot den regionala nivån. I Halmstad uttrycks en risk för att den regionala nivån tar över kommunala roller sett till regionens omställning. Översiktsplaneraren på Laholms kommun framför en mer positiv syn på förändrad rollfördelning. Samtidigt beskrivs det saknas en tydlig gemensam planeringsroll. I Laholms översiktsplan så talas det istället mer om den egna rollen:

> *Lokaliserad mellan två regionala tillväxtcentra Västra Götaland och Öresundsregionen, båda välkända för sina attraktiva stadsmiljöer och sin förmåga att locka kvalificerad arbetskraft, måste vi fråga oss vilken roll Laholm och andra mindre orter ska spela?* (Laholms kommun 2014:18)

I förankring till det teoretiska ramverket så ses det inom rescaling vara positivt att roller omfördelas (Hettne & Söderbaum 2008). Likaså inom ny regionalism så talas det positivt om en ökad ansvars- och rollfördelning på subnationell nivå (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). I empirin existerar en skild syn på den regionala rollen där det från regionalt håll uttrycks hur formell roll inte har förändrats vid omställningen, något som motsätts från kommunalt håll. I relation till rescaling så förstås en omfördelning som något positiv, som inte motsätter en förändrad regional planeringsroll. Inom ny regionalism så talas det istället positivt om den subnationella nivån, vilket involverar både den regionala som kommunala nivån. På så sätt kan inte empirin påstås motsätta sig idéer från ny regionalism heller.

Inom rescaling så främjas idéer om funktionalitet (Hettne & Söderbaum 2008). Från regionalt som kommunalt håll talas det om den egna rollen. Som större respektive mindre kommun uttrycks det olika om synen på roller, som kan tala för olika former av oro. Halmstad som större kommun uttrycker oro kring sin roll, och hur den riskerar att påverkas av ett stärkt regionalt mandat. Laholm som mindre kommun framför det istället förändrade roller som något positivt. Även oro för hur den egna rollen kommer påverkas uttrycks, något som inte Halmstad förstås uppleva. Sett till rescaling så kan det förstås som att ett ökat regionalt ansvar kan vara positivt ifall det innebär en ökad funktionalitet. I sådant utfall går ramverket i enighet med resonemang från Laholm men inte med Halmstad. Det grundas på att rescaling inte tar hänsyn till oro att den egna rollen påverkas negativt om funktionalitet uppnås.

Ansvar och roller slås ofta ihop inom empirin, där begreppen sällan separeras. I sin helhet framgår mycket om det egna ansvaret och den egna rollen, utan förankring till andra. Sett till ansvar som begrepp existerar skild syn, vilket resulterar i att förankringen till ramverket varierar. Roller som begrepp förstås istället mer enat där empirin talar för att roller förändras, något som går i linje med ramverket. Det kan tala för att empirin delvis kan vara svårtolkad i relation till forskning och ramverk då det egna ansvaret och den egna rollen står i centrum.

5.3 Territorialisering

5.3.1 Omfördelning av ansvar

Det första begreppet av relevans är **aktörer**. I de regionala dokumenten talas det olika om aktörer, varav i den regionala utvecklingsstrategin (2022) om halländska aktörer i sin helhet utan specificering. Detta i kontrast till i Regional fysisk planering i Halland (2024) där det istället talas om hur enskilda aktörer inte kan hantera utmaningar:

> *Dessa analyser har varit underlag för en omfattande dialog- och remissprocess med halländska aktörer för att ännu tydligare hitta halländska styrkor, utmaningar och en gemensam riktning framåt.*
> (Region Halland 2023:7)

> *Tillsammans kan då regionen, kommunerna och den nationella nivån hantera samhällsutmaningar som är för stora och komplexa för en enskild aktör.*
> (Region Halland 2024)

Det talas samtidigt om att förtroendet för staten och andra offentliga aktörer riskerar att minska, detta sett till samband mellan tillit till myndigheter och dess närvaro. I intervju med Processledaren från Region Halland så talas det inte heller konkret om aktörer. Kort talas det om kontakt med Boverket, där kontakten anses ha stärkts i och med övergången till regionplaneorgan. Det förstås att myndigheten har blivit mer involverad i deras regionala planeringsarbete. I de kommunala översiktsplanerna samt i intervjumaterialet förekommer aktörer sparsamt. Vid de tillfällen aktörer förekommer så talas det om byggaktörer utan förankring till den regionala nivån. I intervjumaterial från Halmstad kommun framkommer det kommunala ansvaret kort.

Sett till det teoretiska ramverket så främjas det inom ny regionalism idéer om att stärka en omfördelning av ansvar till aktörer som inte är staten (Hettne & Söderbaum 2008). Den statliga modellen anses vara medberoende av externa aktörer och inom flernivåstyrningen ställs krav på en icke-hierarki mellan aktörer (Peters & Pierre 2001). I stora delar av empirin konkretiseras inte aktörer, utan det talas om bland annat de ’halländska aktörerna’ och om ’enskilda aktörer’. Att det talas om aktörer gemensamt kan trots bristande konkretisering tala för en icke-hierarki, där aktörer ses verka på samma nivå. Enskilda aktörer kan dock förknippas med privata aktörer i vissa sammanhang. Beroende på sammanhang kan empirin sammanfalla i enlighet med idéer från flernivåstyrning. Att stärka Halland och se till en omfördelning inom länet kan indikera att externa aktörer utanför Halland räknas bort. Det involverar isåfall bara att ansvar inom Halland och halländska aktörer omfördelas. Således skulle det kunna motsätta idéer från ramverket. Samtidigt kvarstår otydligheter då en konkretisering saknas, även om aktörer inom Halland befinner sig på subnationell nivå.

Inom ny regionalism riktas fokus mot decentralisering, där ansvar bör omfördelas till lokala aktörer (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). I regionala dokument talas det om att förtroendet för staten riskerar att minimeras, något som kan förankras till ramverket. Om sådant är fallet talar empirin i enighet med ramverket sett till att makt bör decentraliseras och omfördelas. Däremot talar bara en av analysenheterna om fenomenet då varken Halmstad eller Laholm nämner staten i motsvarande sammanhang.

Som begrepp talas det om **nivåer** i samtliga delar av empirin, där Processledaren inom Region Halland talar för vikten av samsyn mellan regional och kommunal nivå. Även den nationella

nivån och EU:s nivå framgår, där EU förstås genomsyra kommunal nivå genom regionen. I samtliga regionala dokument framkommer en förståelse för hur andra nivåer påverkar och formar Halland:

> *Genom en regional fysisk plan ska den kommunala- och regionala nivån komplettera varandra och bidra till den gemensamma utvecklingen i Halland.*
> (Region Halland 2023:1)

På kommunal nivå riktar Laholms översiktsplan fokus mot den regionala nivån och mot andra regioner dit kommunen upplever ett medberoende. Översiktsplaneraren på Laholm kommun talar om att det på fler nivåer behövs tydligare reglering. Dialog om tydligare reglering riktas samtidigt mot den detaljerade nivån. I Halmstads översiktsplan talas det om den egna detaljgraden i relation till att många planeringsfrågor inte stannar på den kommunala nivån. Kort nämns det även hur en ökad förankring till den nationella nivån behövs, där planeringsfrågor behöver tydligare omfördelning av ansvar. Planarkitekten i Halmstad kommun lyfter likväl behovet av att skapa en gemensam samlingskraft gentemot den statliga nivån:

> *Nej men det är väl mycket det här när man behöver samla Halland och gentemot den statliga nivån, att lobba för att det här behöver vi ha i Halland. Vi blir ju starkare än att vi står varje kommun för sig liksom och skriker.*
> (Planarkitekt, Halmstad kommun)

I relation till det teoretiska ramverket så främjas det inom rescaling idéer om att ansvar omfördelas på olika nivåer. Inom flernivåstyrningen talas det likväl om att beslut bör delas av aktörer på flera nivåer och inte enbart av det lokala styret (Hooghe & Marks 2001). Inom empirin så talas det på regional nivå om vikten av förankring och samsyn mellan nivåer, där nivåerna förstås komplettera varandra.

Det framkommer även i empiri från Halmstad och delvis Laholm att frågor inte stannar på den kommunala nivån. Resultatet kan ses förankrat till idéer inom flernivåstyrning sett till att det kan likställas med delade beslut. Likaså att nivåerna ska komplettera varandra kan liknas vid ramverket. Däremot kan det hävdas att samsyn och förankring inte alltid indikerar ett omfördelat ansvar mellan nivåer, utan snarare ett tänkbart utfall av flera. Inom ny regionalism talas det för att ansvar bör omfördelas till längre styrningsnivåer och lokala aktörer (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). Inom empirin framgår det hur både den nationella nivån och EU genomsyrar det egna arbetet, där det anses finnas ett medberoende till högre nivåer. En konstrast mellan Halmstad som större kommun och Laholm som mindre kommun kan identifieras i relation till synen på ökad reglering och förankring till den högre nivån. För Laholms del talas det för en reglering på fler nivåer, vilket det även gör i Halmstad. Däremot hänvisar Halmstads Planarkitekt till den nationella nivån och inte uttryckligen den regionala. Oavsett kan det ses tala emot ramverket och idéer av att ökad decentralisering och omfördelning av ansvar till lägre nivå. Paradoxalt talas det från Halmstad kommun om att det är viktigt med en gemensam handlingskraft mot den statliga nivån. Det tenderar i högre grad förankras till vad ramverket förespråkar.

Empirin sett till aktörer och nivåer kan sammanfattningsvis förstås som delvis förankrade till ramverket. I relation till ramverket så talas det om en icke-hierarki mellan aktörer och mot en gemenskap. Empirin talar för nivåer i form av att planeringsfrågor ej stannar på den kommunala nivån, något som förankras till ramverket. Däremot så kan empirin inte förankras till synen på decentralisering eller omfördelning av ansvar. Empirin bekräftar delar av forskningen och ramverket sett till behovet av samspel, däremot intebehovet av att planeringsfrågor centraliseras lokalt.

5.3.2 Styrning

Begreppet **samhällsstruktur** framkommer vid ett fåtal tillfällen i det regionala sammanhanget. I regionala planeringsdokument så framgår det hur den regionala strukturen ska sammankoppla regionen mot en mer flexibel samhällsstruktur. I intervjumaterial talar Processledaren för Region Halland att det finns en bra samverkan för samhällsstruktur i planeringen. Det beskrivs även finnas en vilja att förbättra informella samtal i relation till kommunerna. Den generella planeringsförmågan förstås ha stärkts i och med regionens övergång till regionplaneorgan till grund för dess struktur:

> *Det kan jag väl säga, att även om det är resurskrävande så har det höjt vår generella planeringsförmåga i Halland. Jag tycker man ser det redan i hur vi planerar infrastrukturen, som är en egen process på ett sätt. Men den påverkas väldigt mycket av samverkansstrukturerna på ett positivt sätt.*
> (Processledare, Region Halland)

Sett till översiktsplanerna och det kommunala perspektivet så talas det i Halmstads översiktsplan om att anpassa ny exploatering till den befintliga samhällsstrukturen. Däremot förstås det vara svårt att förändra fysiska strukturer. Planarkitekten i Halmstad talar även för att formella nätverk som ÖP-nätverket stärker det gemensamma arbetet sett till samhällsstrukturer inom länet. I Laholms översiktsplan talas det istället om Skånes flerkärnighet och förhållandet till större strukturer. I intervju med Översiktsplaneraren i Laholm kommun så diskuteras det indirekt om samhällsstrukturer och att behålla det befintliga:

> *Man har ju pratat en hel del om att man ska typ geografiskt bestämma mer saker och det tror vi kan vara en svårighet om man vill jobba med att stärka det. För att fördelen just med översiktsplanering och regional planering är att det är övergripande, det är strategiskt. För annars måste man ju se över det på ett annat sätt. Om man nu ska börja reflektera i liksom geografiska punkter, det är ju inte där vi vill hamna.* (Översiktsplanerare, Laholm kommun)

Det teoretiska ramverket framför hur det inom rescaling redogör för behovet att se utanför befintliga samhällsstrukturer (Hooghe & Marks 2001). Inom ny regionalism riktas det istället ett fokus mot strukturer som främjar decentralisering och vertikala nätverk (Roodbol-Mekkes & van den Brink 2015). I empirin diskuteras främjandet av större samhällsstrukturer och flerkärnighet. Region Halland talar för att främja den regionala strukturen, där främjandet av större samhällsstrukturer är något som kan associeras med att se utanför befintligt tillstånd. Samtidigt kan det befintliga tillståndet ses som något relativt, som för ramverket kan variera. Även att arbeta med flerkärnighet kan till viss del liknas med ny regionalism och decentralisering, som samtidigt är beroende av att flerkärnigheten likställs med inflytande av lägre nivåer. Om inte, saknas förankring till ramverket.

Flernivåstyrningen syftar till att utmana befintliga styrningsstrukturer och dess traditionella förlåtelse av staten (Peters & Pierre 2001). I empirin talas det från regionalt håll om att planeringsförmågan inom regionen har stärkts till följd av struktur och samverkan. Sett till kommunerna så talas det olika om samhällsstrukturer som större respektive mindre kommun. Halmstad talar för att det är svårt att förändra vissa fysiska strukturer. Det är inget som Laholm uttrycker utan det talas istället om främjandet av befintliga samhällsstrukturer. Sett till flernivåstyrning kan det därmed förstås som utmanade att bortse från befintliga samhällsstrukturer. Det kan således tala för att empirin inte följer ramverkets idéer. Å andra sidan förstås det finnas en vision i att arbeta mot förändring och att utmana delar av den traditionella förståelsen. Det kan förstås i enighet med flernivåstyrningen trots hinder i genomförandet.

Processer som begrepp förekommer i det regionala sammanhanget i form av den politiska processen och ansvar för process inom hållbar regional tillväxt. Det talas även om den egna processen för framtagning av regional fysisk plan, men i övrig inte förankring till planering. Processledaren för Region Halland förklarar att det fysiska plandokumentet är del av en övergripande process som går över atta planperiod. Det framgår även att skilja på plan och process, där processen måste vara adaptiv:

> *Det krävs mycket samtal och det gör också att alltså processen behöver vara otroligt adaptiv, att vi behöver vara beredda att både ta snabba steg framåt men också backa tillbaka för att det är ju liksom många olika politiska organisationer, kommuner med olika förutsättningar och möjligheter som ska någonstans samlas i en regional målbild i det här.* (Processledare, Region Halland)

I det kommunala sammanhanget så talas det i dokument om process i form av plan-, bygg- och detaljplaneprocessen. I övrigt talas det ej om processer utanför den interna organisationen. I intervju med både Halmstad och Laholm så redogörs det sparsamt om processen. Översiktsplaneraren i Laholm kommun talar istället om processen för regionens övergång till regionplaneorgan, och hur det är svårt att veta hur omställningen kommer påverka kommunen.

Inom det teoretiska ramverket så främjar rescaling att se utanför det befintliga tillståndet av processer för att uppnå förändring (Hooghe & Marks 2001). Inom flernivåstyrningen så talas det istället om den komplexitet som existerar mellan vertikala och horisontella processer (Montin 2010) och vikten av processen som icke-hierarkisk (Peters & Pierre 2001). Inom empirin framgår interna processer och planeringsprocessen. Bland annat framgår regionens adaptiva process. Att kunna vara anpassningsbar och våga ta ett steg fram respektive bakåt i processen kan liknas med idéer om att bemöta en komplex process och att arbeta icke-hierarkiskt. Det förutsätter samtidigt att befintliga processer utmanas, varav anpassning både kan ske till nya planeringsförutsättningar som till befintliga. Laholm som mindre kommun uttrycker hur det är svårt att veta hur processen av regionens övergång till reigonplanorgan kommer att påverka kommunen. Det kan till viss del motsätta flernivåstyrningens bild av den icke-hierarkiska processen till följd av att påverkan ses som ensidig. Halmstad uttalar sig inte på motsvarande sätt, och är därmed svårare att tolka då underlag saknas. Samtidigt kan det tala för ett resultat i sig och att eventuellt Halmstad som större kommun känner sig mer trygg i processen.

Sammanfattningsvis talar empirin främst indirekt om både samhällsstruktur och process som begrepp. Likaså talas det inte alltid om begreppen i förankring till planering utan i övriga sammanhang. I empirin framkommer struktur som begrepp i form av främjandet av större samhällsstrukturer och flerkärnighet, något som till viss del kan förankras till det teoretiska ramverket. Förankringen sker främst sett till vision och mindre i relation till genomförande. För process som begrepp talas det om den adaptiva processen och att kunna vara anpassningsbar, vilket kan kopplas till ramverket. Däremot kan empirin inte helt återspeglas med ramverket sett till uttal om nivåernas och processernas hierarki. Empirin kan därmed delvis gå i linje med forskning och ramverk, dock kvarstår existerande styrning som motverkar förankringen.

5.4 Europeisering

5.4.1 Europeiskt samspel

EU som begrepp förekommer i några av de regionala dokumenten i relation till hur EU:s politik och Agenda 2030 påverkar Halland. Förekomsten är dels i relation till EU-finansiering, där EU anses kunna bidra med handlingskraft. EU-bidrag är något som även diskuteras i intervju med Processledaren på Region Halland, som talar för att det kan användas som en möjlighet för utveckling inom länet. Vidare hävdas det att interaktion med EU främst sker genom nationell nivå:

> *Jag tycker definitivt att EU-nivån genomsyrar oss. Sen har inte vi liksom den direkta kontakten på det planet. Och där kan man också lobba lite för att vi kommer vilja se en utveckling av det arbetet.* (Processledare, Region Halland)

Sett till de kommunala dokumenten så tas det upp i Laholms översiktsplan hur EU genom nationell och regional nivån påverkar kommunen. Det talas även om EU:s förordningar och direktiv, mest riktat mot hur EU formellt influerar kommunen. Likt de regionala dokumenten så talar Laholms översiktsplan om EU-bidrag. Således förstås det att bidrag ska sökas om så är möjligt. I Halmstads översiktsplan samtalas det istället om EU:s TEN-T nätverk, och att det är av relevans sett till Halmstads hamnverksamhet. I intervjuer med både Översiktsplaneraren på Laholm kommun och Planarkitekten på Halmstad kommun så upplevs EU distanserad från den kommunala vardagen. På så sätt upplevs regionen bli ett form av mellanhand:

> *Nej jag känner att EU är ganska långt bort från min vardag. Så att det kanske är så att regionen blir ett mellan-steg där.* (Planeringsarkitekt, Halmstad kommun)

EU förstås sett till det teoretiska ramverket och rescaling påverka medlemsländernas egna styrning. I framväxten av ny regionalism beskrivs även EU ha varit en betydande influens för styrning (Keating 2013). Flernivåstyrning riktar också fokus mot EU som något positivt (Hooghe & Marks 2001). I empirin så talas det positivt om EU, där EU ur ett regionalt perspektiv beskrivs genomsyra arbetet och ökad förankring efterfrågas. Från både Halmstad och Laholm så talas det även om hur EU på ett formellt plan påverkar ner till lokal nivå. Synen på EU som framgår i empirin går således i enighet med värderingar från flernivåstyrning. Vidare talas det även om EU-bidrag som något positivt som möjliggör handlingsmöjligheter. Bidragen kan ses som en influens för den egna styrningen, vilket även går i enighet med ny regionalism.

Olika syn framgår på interaktion med EU från regionalt respektive kommunalt håll. Från det regionala perspektivet beskrivs ingen direkt korrelation finnas, utan att det istället är den nationella nivån som integrerar. Samtidigt talar både Halmstad och Laholm för att EU upplevs distanserad från den egna planeringen, där regionen blir en mellanhand. Att influens från EU anses finnas trots avsaknad förankring kan ytterligare tala för en tilltro till EU som positivt inflytande.

Ett annat fenomen i relation till europeiseringen är **samspel** mot den europeiska och överstatliga nivån. I samtliga delar av empirin existerar en generell avsaknad av formellt samspelet till överstatlig nivå. Från regionalt håll så framgår det i dokument hur högre nivåer påverkar deras planeringsarbete. Däremot så talas det inte om ett samspel eller en samverkan. I intervjumaterial med Processledaren för Region Halland talas det inte heller om ett direkt samspel eller dialog gentemot EU. Detsamma kan återfinnas hos det kommunala perspektivet där samspel framgår svagt både i dokument och i intervjumaterial för både Halmstad och Laholm. Från kommunalt

perspektiv kan det förstås befogat att ett samspel till överstatlig nivå inte existerar, där samspelet kan vara något som inte lämpar sig till lokala nivåer. Istället förklaras det att mindre kommuner ej har resurser för ökat samspel eller förankring:

> *Men som liten kommun så kan man inte göra så mycket extra, utan då handlar det ju mycket om hur man landar med behovet vi ser utifrån lagstiftning. Och sen kanske projekt man kan få finansiera det. Det är inte så lätt att starta upp projekt som inte har den typen av finansiering annars.*
> (Översiktsplanerare, Laholm kommun).

I förankring till det teoretiska ramverket så talas det inom rescaling för EU:s påverkan (Keating 2013) där EU inom flernivåstyrningen inte är överlägsen andra nivåer. Istället beskrivs det existera ett ömsesidigt samspel och beroende sinsemellan (Stephenson 2013). EU:s medlemsländer förstås inom flernivåstyrningen samverka kring frågor med minsta gemensamma nämnare (Hooghe & Marks 2001). I empiri från både region och kommuner existerar det en generell avsaknad av samspel gentemot en europeisk och överstatlig nivå, vilket är ett resultat i sig. Framförallt sett till regional planeringsnivå och inte nödvändigtvis den kommunala. Att samspel inte upplevs finnas kan antyda att viss hierarki existerar, där europeisk nivå talar till lägre nivåer och inte tvärtom. Det motsätter i sådant fall idéer från flernivåstyrning där EU inte ska förstås som överlägsen. Förståelsen kan till viss del bekräftas då det från regionalt håll talas om påverkan uppifrån men inte om ett samspel mellan nivåerna.

Mellan kommunerna så skiljer sig empirin åt. Översiktsplaneraren för Laholm kommun talar för att det som mindre kommun inte finns resurser för ökat samspel eller förankring gentemot högre nivåer. Synen på resurser eller förankring är något som Halmstad som större kommun inte bemöter. Således kan det förstås som att kommunerna mest agerar utifrån de förutsättningar som ges, där en generell dialog saknas. Det kan ske i form av att dialog med EU inte förmedlas via regionen. Även om det inte talas i negativ ton gentemot EU så kan resultatet förstås som motstridande i förankring till det teoretiska ramverket. I empirin så framställs därtill inte ett ömsesidigt samspel och beroende. Förståelsen kan delvis baseras på de resurser som EU och högre nivåer besitter som inte mindre kommuner har.

Sammanfattningsvis så kan både EU och samspel som begrepp inom ramverket ha olika förankring i relation till empirin. Det talas positivt om EU som begrepp, där det på regional nivå ses som förankrad men inte på kommunal sådan. Trots olika syn på förankring så talar empirin i enighet med ramverket. Så som empiri talar för samspel kan motsätta idéer från ramverket. Det beskrivs finnas en generell avsaknad av samspel samtidigt som det går att identifiera att en viss hierarki mellan nivåer existerar. Fortsättningsvis kan det förstås rimligt att mindre kommuner inte upplever en förankring till EU, då det är något som region förstås ha en större förankring gentemot. Således kan det förstås som att skiljaktigheter finns, där empirin talar positivt om EU trots att samspel saknas. Det motsätter delvis vad forskning och ramverk påvisar.

5.4.2 Inflytande

För inflytande är det av relevans att se till nivåernas **anpassning** gentemot EU. I regionala dokument talas det kort om att planeringen behöver vara flexibel för kritiska situationer där strategisk anpassning anses viktigt:

> *Vi behöver därför arbeta med klimat och miljö, sammanhållning och resursfördelning öppet, inkluderande och i kontinuerlig dialog på olika nivåer för att hitta lösningar och anpassa den regionala utvecklingen.*
> (Region Halland 2021:28)

I intervjumaterial talar Processledaren för Region Halland om att regionen inte direkt anpassar sig till EU, men att delar informellt kan genomsyra det regionala planeringsarbetet via nationell nivå. Samtidigt talas det om att regionens mål till stor del går i linje med övrig EU-politik, därigenom sker en naturlig anpassning ner till regional planeringsnivå. I översiktsplanerna så talas det om att nya förutsättningar och ovissheter inom planering kräver anpassning. På samma sätt framgår det i Halmstads översiktsplan att kommunen kommer behöva anpassa sig till nya förutsättningar. Planarkitekten på Halmstad kommun redogör för en indirekt anpassning i att det finns en samplaneringsmodell mellan regionen och kommunerna som är förankrad till EU-frågor. Samplaneringsmodellen tas inte upp av Översiktsplaneraren på Laholm kommun. Däremot så talas det även för en indirekt anpassning mot EU.

I relation till det teoretiska ramverket så förstås inflytande och anpassning från EU som naturligt inom rescaling, där dynamik förändras av europeiska faktorer (Keating 2013). Både inom ny regionalism (Hettne & Söderbaum 2008) som inom flernivåstyrningen förstås inflytande som något positivt, där det inom flernivåstyrningen menar på att EU:s medlemsländer återspeglas i EU:s värderingar (Montin 2010). I empirin framkommer det hur region och kommun inte upplever en direkt anpassning till EU, utan att det snarare indirekt genomsyrar arbetet. Ur regionalt perspektiv beskrivs det ske en naturlig anpassning mot EU där deras politik går i linje med varandra. Att Region Halland upplever att de går i linje med EU kan tala för att empirin går att förankra med ramverket. Även om det inte direkt uttalas som något positivt, så kan det förstås som att EU:s värderingar återspeglas i det regionala arbetet, vilket isåfall även likställs med idéer från flernivåstyrningen.

Utifrån det kommunala perspektivet så talas det om förutsättningar i planering som kräver anpassning, det kan därmed ses som en indirekt koppling gentemot EU. Det kan inkludera gemensamma dokument som är förankrade till EU-frågor, vilket likt regionen kan förstås som en naturlig anpassning. Att det sker en naturlig anpassning även från Halmstad och Laholm kan förstås liknas med idéer från ramverket.

Ett annat begrepp sett till inflytande är **normer**. I de regionala dokumenten diskuteras normer i form av normbrytning, där det beskrivs vara av stor vikt att se bort från gamla mönster. I intervju framgår normer mer markant än i dokument. Ur det mer regionala perspektivet talar Processledaren för Region Halland om att normer från EU kan påverka deras arbete:

> *Men det ska sägas att den [EU:s påverkan] kommer ju mycket via liksom den nationella nivån i dom fallen. Att vi liksom ser till nationella riktlinjer i vissa frågor. Sen finns det ju ett antal andra saker som typ EU:s gröna kil, där vi försöker få den att genomsyra arbetet. Och vi har ju typ Agenda 2030 som vi också jobbar aktivt med. Sen finns det ju det här transport-nätverket som heter TEN-T, som också genomsyrar planeringen och blir liksom en viktig planeringsförutsättning för hur vi bedriver den regionala planeringen.*
> (Processledare, Region Halland)

Det talas vidare om att när regionen landar i den regionala fysiska planen framöver är det nog enklare att se vilken roll EU-politiken får inom Halland. I översiktsplanerna så förekommer normer som begrepp däremot sparsamt. I intervjuer med Halmstad och Laholm upplevs det inte finnas influenser eller EU-normer som påverkar de kommunala dokumenten. Däremot beskrivs Översiktsplaneraren på Laholm kommun att de nog indirekt påverkas av EU:s normer.

Resonemang inom det teoretiska ramverket talar om inflytande som naturligt sett till rescaling (Keating 2013) och inom ny regionalism förstås inflytande som något positivt (Hettne & Söderbaum 2008). Att EU:s värderingar återspeglas i dess medlemsländer anses inom flernivåstyrningen vara något positivt som delvis grundas i att den europeiska flernivåstyrningen bidrar med viktiga resurser och drivkrafter (Montin 2010). Empirin redogör inte för direkta normer som påverkar planeringen, utan endast om det indirekta.

Från regionalt synhåll talas det för att EU genomsyrar planering genom den nationella nivån, och från det kommunala hållet så diskuteras det att kommunerna indirekt påverkas. Det kan förstås i enighet med tankar från rescaling. Däremot talas det starkast för att normer från EU inte påstås påverka de kommunala dokumenten, vilket talar mot synsätt inom flernivåstyrning. När regionen landar i rollen som regionplaneorgan så beskrivs det enklare att se vilken roll EU får i relation till Halland. Samtidigt talas det om att regionen ska arbeta normbrytande, där frågan lyfts ifall det även syftar till normbrytning i form av EU. Beroende på kan utfall förstås olika sett till ny regionalism. Normer är samtidigt frånvarande i samtliga kommunala dokument från både Halmstad och Laholm, vilket kan vara ett resultat i sig då delar av empirin inte ämnar till att främja tankar från ramverket.

Både anpassning och normer kan som begrepp sammanfattas med det naturliga och indirekta inflytandet. Samtidigt framkommer begreppen svagt i både regionala och kommunala dokument. Anpassning som begrepp framkommer i empirin likt vad ramverket förespråkar. Däremot förstås anpassning variera för resurser som större respektive mindre kommun. Det kan tala för att olika förutsättningar existerar. Normer som begrepp varierar i sin förankring till ramverket där det i regionala sammanhang talas om normbrytning. Det lämnar utrymme för tolkning ifall det även innefattar EU:s normer. Det talar för att många likheter kan identifieras mellan anpassning och normer som begrepp, vilket även kan tala för att de oftast används i motsvarande sammanhang.

6 Diskussion

I detta kapitel så kommer delar av empiri och analys att diskuteras i relation till kunskapsöversikten. Diskussionen ämnar till att sammanfläta de teoretiska utgångspunkternas mönster i syfte att knyta samman uppsatsen.

6.1 Regionala och kommunala strukturer

Uppsatsen har under arbetets gång präglats av idéer om att bryta ner traditionella system och nivåer för att uppnå förändring. I uppsatsens inledande ord framställs den svenska indelningen av regional och kommunal nivå som ineffektiv (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:14) med ett behov av att forma ett planeringssystem som är anpassat efter samtiden (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:199). I empirin framgår det hur varken regional eller kommunal nivå ser ett behov av fortsatt omställning än den reform som pågår i Halland idag. Sett till svenska mått så är Region Hallands övergång till regionplaneorgan en stor omställning, vars nya planeringsgrund ännu inte har landat. Det kan diskuteras som realistiskt sett till att en strävan mot förändring inte alltid kan existera. Utveckling kräver att aktörer landar i sina beslut och låter omställningen etableras innan nya idéer fastslås. Utan ett uppehåll är det därmed svårt att veta hur en omställning landar och vilka behov som finns. Det förstås samtidigt svårt att jämföra Hallands utveckling med andra reformer som ägt rum i de nordiska länderna. Detta till följd av att reformerna ägt rum utifrån skilda förutsättningar som är svåra att placera inom den halländska kontexten. Inom uppsatsen kan på samma gång förstås som att en tredje reformvåg uppmuntas. Det syftar inte endast i förankring till Halland, utan sett som en planeringsmöjlighet för andra regioner som möter liknande utmaningar.

Inom empirin framgår svårigheter i att förändra planeringssystemet. Det återfinns i litteraturen där det talas utmanande om att som aktör motverka etablerade samhällsstrukturer (Callanan et al. 2023:1). Den befintliga planeringsscenen grundar sig i det lagreglerade ansvaret på regional respektive kommunal planeringsnivå. Således bär det svenska planeringssystemet på år av administrativa traditioner som framtagits. Det innefattar förändringar som införts av en anledning och som förstås fungera än idag. På så sätt kan en strävan mot förändring inte bara ske för förändringens skull. Om behov av förändring inte finns så behöver nödvändigtvis inte heller en reform äga rum. Många resonemang kan i relation till ramverket betonas som utopiska, som ämnar till att måla upp en idealbild. Det indikerar att en förståelse för etablerade samhällsstrukturer behövs, inte minst för Halland som befinner sig i mitten av en ny planeringsomställning.

Jämnsides resonemang om förändrade strukturer så framgår en debatt om funktionalitet. En del av forskningen talar för att den regionala skalan ersätts av funktionella regioner. Ett annan resonemang från forskningen ser istället att funktionella regioner växter fram och existerar parallellt bredvid formella planeringsnivåer (Granqvist, Humer & Mäntysalo 2021:844-854; Ferm, Freire Trigo & Moore-Cherry 2022:400). I empirin framställs det administrativa perspektivet som nödvändigt för det praktiska genomförandet. Det indikerar att det funktionella perspektivet främst bli en del av visionen snarare än del av det faktiska genomförandet. Funktionaliteten existerar därmed jämnsides med formell planering utan att ersätta den befintliga skalan, vilket samtidigt förstås som givet då planering idag inte har befogenhet till annat.

Idéer om funktionella regioner berör synen på det formella ansvaret, där olika syn på förankring mellan regional och kommunal nivå existerar. Det framgår i empirin hur en stärkt formell regional nivå beskrivs framställa en mer effektiv planering. Den lokala nivån kan parallellt riskera minskad förankring om ansvar omfördelas i syfte att uppnå ökad effektivitet. Nödvändigtvis förstås inte heller alla planeringsfrågor som är mer effektiva på regional nivå istället för på kommunal sådan. Istället kan det innebära en motsatt effekt i många frågor som förutsätter en lokal förankring. Empirin talar på samma gång om en politisk rädsla för det kommunala planmonopolet. Det går i enighet med anspråk i litteraturen det hävdas att den kommunala självstyrelsen i praktiken inte är helt skyddad (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:195-203). Uppsatsens resultat bekräftar således farhågan om att en stärkt regional nivå kan innebära en försvagad kommunal nivå. Det kan även diskuteras ifall det kommunala planmonopolet i en allt mer global och regionaliserad värld efterfrågas. Därtill kan det finnas resonemang om att en ökad regional styrka stärker en mer enhetlig reglering. Således också vilket pris den kommunala nivån är villig att betala för en stärkt regional sammanhållning.

I relation till regionala och kommunala strukturer så framgår det att EU är en stor drivkraft och har en stark position som kan erbjuda alternativa vägar för lokal styrning (Lidström 2020:138-139). Det framförs hur Halland som ett enat län ska ha gemensam handlingskraft mot högre nivåer i empirin. En gemensam handlingskraft indikerar att Halland därmed enat kan motverka inflytande utifrån. Samtidigt talas det om att förtroende till stat och offentliga aktörer riskerar att minimeras. Likheter mellan litteratur och empiri kan identifieras där uttalande av de halländska aktörerna indikerar en förståelse för att EU:s position är framträdande och måste bemötas gemensamt. På samma sätt talas det om ett medberoende till EU och att förtroende till högre aktörer kan minimeras sett till närvaro och tillit. Det kan därmed tolkas som att de halländska aktörerna ämnar till att i första hand stärkta den egna styrningen före EU:s position. Inställningen förstås som rimlig sett till att länet ämnar till Hallands utveckling och potential och inte nödvändigtvis EU:s. Jämnsides så existerar dock möjligheter och alternativa vägar för den lokala styrningen genom EU. Det är något som Halland kan komma att se som en möjlighet i relation till pågående utmaningar. Därmed får det i en framtid visa vilka effekter det har på Halland om EU:s position således stärkts.

6.2 Intern samverkan och yttre påverkan

Centralt för uppsatsen är synen på formell respektive informell samverkan för de planeringsförutsättningar som existerar. Uppsatsen riktar i sin helhet stort fokus mot hur Region Hallands regionala planeringsroll påverkat dynamiken mellan regional och kommunal planeringsnivå. I empirin framgår det hur ansvar mellan planeringsnivåer inte har förändrats vid regionens övergång till regionplaneorgan. Däremot anses rollerna ha förändrats, där regionen nu har ett mer samordnande uppdrag. Från kommunalt håll framgår det fortsättningsvis i empirin hur en gemensam planeringsroll saknas. Litteratur redogör att en osäker regional planeringsnivå påverkar utfallet av regional planering (Blom, Johansson & Persson 2022:189) som empirin bekräftar. Likaså att regional nivå förstås existera mellan befintliga planeringsskalor (Ferm, Freire Trigo & Moore-Cherry 2022:395-396). Att regionens utökade uppdrag anses ha stärkt den samordnande rollen kan tala för att regional planering i mindre utsträckning upplevs existera mellan nationella och kommunala intressen. Det kan indikera att en minimerad osäker regional planeringsnivå har formats. En stärkt samordning behöver inte nödvändigtvis heller indikera ett stärkt inflytande från kommunal nivå, utan varje fall är annorlunda.

Sett till mer informell samverkan så framgår det i litteratur att det informella ansvaret på subnationell nivå ofta har brister i ansvars- och rollfördelning som behöver förtydligas (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:14). Den regionala planeringen förstås hantera både formella och informella planeringsprocesser, vilket skapar både en demokratisk utmaning och konflikt (Smas & Schmitt 2022:47-48). De interna nätverken förstås inom empirin ha stärkts till följd av omställningen och som förstås viktiga till följd av regionala intiativ. Uppsatsen bekräftar i samma stund att informell samverkan främst behandlas på den regionala nivån. Att litteraturen talar för en demokratisk utmaning och konflikt är inget som har identifierats inom fallet. Istället förstås idag samverkan fungera väl inom Hallands län. Det kan tala för att litteraturen inte alltid kan appliceras hos det egna fallet, utan regionala och kommunala skillnader existerar.

Centralt för samverkan är vilken aktör som bör erhålla vilket mandat inom planeringsfrågor. I litteraturen talas det för att ett starkt beroendeförhållande mellan regional och kommunal nivå existerar (Bäck, Erlingsson & Larsson 2015:199). I empirin främjas ett gemensamt ansvar, med tankar om att tänka bort traditionella roller. Viljan mot att utmana etablerade roller kan förstås som del av en vision då varken ansvar eller roller i praktiken knappt har förändrats sett till regionens omställning. Därmed utmanas inte det traditionella systemet trots idéer om sådant, något som också kan syfta till att en förändring kan komma att ske längre fram. I relation till medberoendet som existerar så kan kommunala nivån i ökad förankring vara beroende av den regionala nivån, och inte tvärtom. I relation till rescaling så talas det samtidigt om att vinnare och förlorare existerar, där vissa aktörer är mer flexibla än andra i att röra sig från lokala begränsningar (Keating 2021:41). Inom uppsatsen kan det förstås som att regionen är den aktör som har en mer flexibel planeringsposition än kommunerna. Att kommunen är beroende av att förhålla sig till lokala begränsningar är givet. Men om omställningen kommer innebära fler begränsningar som i stora drag gynnar det regionala perspektivet får tiden utvisa.

Yttre påverkan och influens från EU förstås i empirin ske genom att traditioner och normer pressa aktörer på regional och kommunal nivå till anpassning. Påverkan förstås ske både direkt och indirekt, något som influerar den svenska planeringen. EU uppfattas således som en viktig medspelare i det svenska systemet, även om en formell beslutsmakt inte existerar. En direkt anpassning till EU redogör empirin för, samtidigt som EU upplevs distanserad där samverkan inte framgår. Det kan tala för att EU upplevs bortkopplad som en högre hierarkisk nivå som bidrar med beslutsfattning till lägre nivåer utan övrig förankring. Då fler nivåer ovanför den regionala och kommunala existerar så upplevs en förankring saknas. En förankring kanske inte heller något som EU syftar till att uppnå.

Att en förankring saknas gentemot EU är greppbart. Detta då det inte kan förstås som hållbart att varje kommuner ska ha en dialog gentemot EU. Det ställer krav på att regionen ansvarar för en förankring och att dialogen fullföljs. Även om EU upplevs distanserad så påvisar det hur beslut från överstatlig nivå tenderar att influera svensk planering, där nån form av dialog förutsätts. I andra änden så talas det positivt om EU trots brist på samspel. Det kan potentiellt anspela på möjligheter med EU:s finansiella sits då det är något som empirin löpande refererar till. I litteratur talas det för att EU:s intiativ delvis kan problematiseras till följd utav deras komplicerade organisationsstruktur som resulterar i ett oklart inflytande (Blom, Johansson & Persson 2022: 104-105). Att som region rikta in sig mot projekt som möjliggör EU-bidrag kan utan övrig anknytning kan bli oroande, även om det inte varit aktuellt i denna uppsats.

I förankring till den överstatliga nivån framgår territorialitet, där territorium med tiden förstås förändras (Ferm, Freire Trigo & Moore-Cherry 2022:40). Det pressar lokal nivå till förändring

över tid (Myksvoll 2023:4-5; 20). Synen på territorium skiljer sig i empirin, där regionen anser att deras övergång till regionplaneorgan har stärkt det egna territoriet. Istället anser kommunerna att det halländska territoriet har stärkts, men inte till följd utav regionens omställning. Att regionen ser en förstärkning av det halländska territoriet som en del av förändringen kan tolkas som del av visionen mot en ny halländsk identitet. Distinktionen behöver uppmärksammas så att inte tvetydiga löften ges för vad en stärkt regional planeringsroll medför. Att kommunerna har en annan syn på territorium behöver inte nödvändigtvis betraktas som en pågående konflikt. Så länge samtliga parter ser till ett stärkt halländskt territorium, oberoende av regionens förändring, kan det ses som gynnsamt för länet.

6.3 Distinktion inom den kommunala planeringen

Sett till att uppsatsen studeras två olika kommuner finns där det finns ett värde i att belysa kontraster mellan Halmstad som störst kommun i länet och Laholm som näst minst. En distinktion som har identifierat är synen på beroende till högre nivåer. I empirin så framgår det hur den regionala och kommunala nivån ska komplettera varandra. Det framställs ur Laholms perspektiv ett beroende till högre nivåer, något som Halmstad inte uttrycker. Det kan till viss del förstås som resonligt, sett till hur Halmstad både från regionalt och kommunalt håll benämns som regional tillväxtmotor. Laholm som kommun lokaliseras även geografiskt utanför Halmstad, som gör att kontrasterna mellan kommunerna förstärks.

I litteratur redogörs det för att större respektive mindre kommuner har olika resurser för att uppnå satta planeringskrav (Mörk, Erlingsson & Persson 2019:14; 187). Att olika förutsättningar existerar mellan Halmstad och Laholm bekräftas sett till det resultat som angivits. Nödvändigtvis behöver dock inte skilda resurser indikera skilda planeringsförutsättningar för inflytande inom den regionala planeringen. Utan ifall en medvetenhet och vilja finns behöver resultatet inte nödvändigtvis bemötas som en utmaning eller svaghet. Som regional tillväxtmotor kan det indirekt tolkas som att Halmstad är en viktigare nyckelspelare för Hallands tillväxt. Det är något som Laholm har svårt att möta upp. Däremot kanske det inte heller är något som Laholm ämnar till att konkurrera med. Det måste finnas en förståelse och acceptans för att kommuner intar olika roller inom ett regionalt sammanhang. Och det kan även vara något som från ett regionalt håll och sett till mångfald eftersträvas.

Inom empirin talas det olika om synen på de kommunala gränsdragningarna. Halmstad som större kommun i länet talar för de egna gränsernas betydelse ur ett mer regionalt perspektiv, där det framgår att kommunen påverkar andra genom sina gränser. Det ställs i kontrast till Laholms kommun som istället ser sig som en gränskommun som påverkas av andras gränser. Resultatet av Halmstad och Laholm blir även mer distinkt sett till att kommunerna gränsar till varandra. Synen på gränser kan förankras till litteraturen där regionala obalanser betonas och en ökad polarisering förstås finnas mellan större och mindre kommuner (SOU 2015:104:53-57). Kommunerna gränsar till varandra, där planering i praktiken sällan tyr sig till administrativa gränsdragningar. Att litteraturen uppmärksammar ojämlikheter mellan kommuner kan inte helt appliceras inom uppsatsen. Även om Laholm som mindre kommun berörs av närliggande kommungränser så kan det utifrån den regionala dynamiken och det regionala flödet främjas. Det grundar sig i att länet ämnar till att bygga upp ett större gemensamt planeringsmandat. För att nyansera empirin så är angränsande kommuner inget som Halmstad som kustkommun behöver ta hänsyn till i samma utsträckning som Laholm. Det behöver inte nödvändigtvis innebära att Laholm ser mindre till sin egna roll för det.

Att aktörer besitter skilda planeringsförutsättningar och resurser är något som kan förankras till synen på EU. Från Laholms kommun framgår det hur resurser saknas för förankring gentemot högre nivåer. Det kan liknas vid litteraturen, där det talas om att den subnationella aktören har en begränsad roll i EU:s territoriella sammanhållning (Moodie, Salenius & Wøien Meijer 2022:866-871). Att rollen förstås som begränsad kan för en kommun med begränsade resurser innebära ännu mer svag roll. Framförallt berör det mindre kommuner som redan står inför utmaningar. Förankring till EU är något som kan komma att förändras i en framtid sett till den stärka regionala planeringsrollen. Utfallet är däremot något som är svårt att tala för i denna uppsats. Trots att Laholm förstås ha en begränsad roll som kan påverka förankring till EU så talas det positivt om EU. Att då resurser och vissa förutsättningar för förankring saknas behöver inte nödvändigtvis ses som en utmaning om samsyn på planering mellan nivåerna existerar.

Inom uppsatsen så förstås Region Hallands övergång till regionplaneorgan ha påverkat Halmstad och Laholm olika. I empirin framstår det positivt att regionens stärkta position medför ett ökad stöd. På samma gång uttrycks det däremot att ett tydligare ansvar eftersöks. Från Laholm kommun förstås det parallellt existera en oro i vilken roll kommunen som mindre medspelare kommer få i omställningen. Det är inget som uttrycks från Halmstad, vilket kan baseras på att kommunen förstås som en regional nod. Därmed så kan Halmstads mandat bli mer självklart i en pågående omställning. Som mindre kommun kan det bekräftas att Laholm ser ett ökat stöd som något gynnsamt. Litteratur främjar olika former av försök för att lösa den problematik som resurssvaga kommuner står inför (SOU 2024:6). Då mindre kommuner upplever lagstiftning som allt krävande, kan det därför ses som en möjlighet att stärka Laholm och andra mindre kommuner vid Hallands pågående övergång.

En stärkt lagstadgad regional planering förstås inom litteratur innebära att tidigare mjuka värden hårdnar, som skapar en ny planeringsarena (Hodson et al. 2020:2014). Att mjuka respektive hårda värden förändras kan både tolkas som något gynnsamt men samtidigt som något utmanande. Övergången kan dels innebära att nya mjuka planeringsfrågor ges utrymme och lyfts fram utan att konkurrera bort andra. Men det kan även innebära att tidigare viktiga mjuka planeringsfrågor tenderar att försvinna till följd av andra prioriteringar. Oron från Laholms kommun kan identifieras då Hallands omställning fortfarande pågår och ännu inte landat i sin process. Att Halmstad i kontrast inte upplever liknande oro kan indikera att kommunen i sig har en mer självklar roll i den halländska omställningen.

Det går inte att bortse hur en regional obalans existerar i Sverige som karaktäriseras av en distinktion mellan de tre storstadsregionerna och övriga regioner (Henning, Westlund & Enflo 2022:879-891). Det måste även tas i anspråk att Halland blev regionplaneorgan år 2023, där Hallands kommande regionplan är svår att placera jämnsides andra aktuella regionplaner. Detta till följd av att Stockholms och Skånes planer bygger på år av mer erfarenhet inom regional planering. Däremot kan regionens övergång till regionplaneorgan vara precis vad Halland och större som mindre kommuner behöver. Den regionala dimensionen behöver utmanas, där Halland kan bidra med nytt perspektiv och nytt förhållningssätt gentemot hur vi i Sverige bemöter regionplaner. Region Hallands övergång kan således bidra med en förändring i rätt riktning.

7 Slutsatser

- **Hur kan en ökad formell regional planeringsroll påverka ansvars- och rollfördelning mellan regional och kommunal planeringsnivå?**

En ökad formell regional planeringsroll förstås medföra att ansvar inte påverkas mellan regional och kommunal planeringsnivå, men att roller gör det. Analys visar även på hur ansvars- och rollfördelning ofta förväxlas, där en tydligare distinktion efterfrågas för att ingående kunna besvara forskningsfrågan. Den stärkta formella regionala planeringsrollen förstås ha resulterat i en mer effektiv planering. På samma gång framgår ett behov av att ansvar tydligare regleras mellan regional och kommunal planeringsnivå. Att det identifieras en vilja mot ökat ansvar trots en stärkt formell regional planeringsroll talar för att omställningen delvis men inte helt kan tillföra det som regional och kommunal planeringsnivå eftersöker. Det kan därmed kräva att omställningen kombineras med andra tillvägagångssätt för en förändring.

I analys påvisas det hur en större respektive mindre kommun har olika resurser för delaktighet i regionala planeringssammanhang. Det lyfter debatt om samtliga parter gynnas av en ökad formell regional planeringsroll, eller om någon aktör tenderar att få minskad subnationell planeringsroll. Hur det påverkar ansvars- och rollfördelning gentemot en stärkt regional planeringsroll är något som uppsatsen har begränsad kapacitet för att besvara. Som gemensam enhet förstås samtidigt Hallands sammanhållning och territorium ha stärkts, något som stödjer samtliga parter. Det existerar däremot skiljaktigheter i om det stärkta territoriumet är en konsekvens av omställningen. Resonemang framkommer om ett stärkt territorium istället har formats av yttre faktorer som minskad tilltro till stat eller påverkan från EU.

Sammanfattningsvis så kan det förstås att en ökad formell regional planeringsroll tydliggör regional planering och placerar Halland högre upp på planeringsagendan. Det möjliggör för en bättre ansvars- och rollfördelning mellan regional och kommunal planeringsnivå som kan behövas idag mer än tidigare. Till följd av de utmaningar som Halland och andra regioner står inför så kan Halland bli en del av en stärkt regional planeringsmognad i Sverige. Framtiden är oviss, där uppsatsen inte kan tillföra färdiga svar i hur regionens stärkta roll kommer påverka regional och kommunal planeringsnivå. Det som uppsatsen däremot kan besvaras är en uppfattning om pågående omställningen hittils. Slutsats kan dras att ansvars- och rollfördelning mellan regional och kommunal nivå ges ökade möjligheter för utökad samverkan där fler planeringsfrågor lyfts upp till ytan genom en ökad formell regional planeringsroll.

- **Vilka möjligheter och utmaningar finns det vid en ökad formell regional planeringsroll mellan regional och kommunal planeringsnivå?**

Analys visar på att en ökad formell regional planeringsroll öppnar upp för en möjlighet att stärka den regionala demokratin, minimera obalans samt skapa bättre planeringsförutsättningar i relation till lagstiftning i plan- och bygglagen. En ökad formell regional planeringsroll förstås innebära möjligheter för ökad konkurrenskraft, något som kan gynna både den regionala som kommunala planeringsnivån. En ökad formell regional planeringsroll förstås samtidigt innebära en utmaning för planeringen i relation till hur verkligheten skiljer sig från vision. Således förstås det utmanande att bortse från etablerade strukturer och förankrade normer som existerar inom både regional och kommunal planeringsnivå.

Att regional planering inte har etablerats tydligt i Sverige talar för stora planeringsmöjligheter där Halland kan forma ett system som både gynnar den regionala och kommunala planeringsnivån. Yttre faktorer som EU förstås kunna pressa regional och kommunal planeringsnivå till anpassning.

EU-medlemskapet kan likväl ses som en möjlighet i att överstatliga resurser kan användas till Hallands fördel vid en ökad formell regional planeringsroll. En påtaglig utmaning som samtidigt existerar är brist på verktyg för omställningen. Både Stockholm och Skånes stärkta regionala planeringsroll ägde rum under andra årtionden och med andra förutsättningar än de utmaningar Halland står inför. Likaså förstås det utmanande att se till annan form av stärkt regional planeringsroll i norden till följd utav att skilda planeringskontexter existerar inte tolkas som applicerbara hos Halland.

En möjlighet för både regional och kommunal planeringsnivå förstås vara att en stärkt regional nivå innebär en stärkt samordnad roll och stärkta nätverk. Det kan ge förutsättningar för en gemensam stärkt konkurrenskraftig subnationell enhet, som förutsätter ökat planeringsinflytande mot högre nivåer. Att ett ökat fokus riktas mot stora regionala planeringsfrågor kan som mindre kommun innebära en utmaning på kommunal planeringsnivå. Resonemanget grundas i ifall Halmstad ges en större röst i regionala sammanhanget än Laholm. Omställningen kan även resultera i att Laholm som mindre kommun ges ökade möjligheter för stöd och resurser. Slutsats kan dras att det existerar en rädsla för det okända, där vi idag inte riktigt vet var utvecklingen kommer landa och hur det kommer påverka Halland. Avslutningsvis kan en ökad formell regional planeringsroll innebära att aktörerna ges tydligare mandat mellan nationella intressen och det kommunala självstyret.

8 Vidare forskning

En stärkt regional planeringsnivå kan idag ses som outforskad mark i Sverige. Uppsatsens ämnar till att öppna upp en dialog och inleda ett samtal om den polarisering som idag existerar bland svenska regioner, där en stärkt regional nivå kan vara ett av flera tillvägagångssätt för att bemöta befintliga utmaningar. Likväl som uppsatsen ämnar till ökad förståelse så behövs vidare forskning inom den stärkta regionala planeringsrollen i Sverige. Det innefattar att bemöta fenomenet utanför rescaling och utifrån annan teoretisk utgångspunkt.

Halland är ett unikt fall som första region utanför de tre storstadsregionerna som genomför en omställning. Det finns på så sätt ett behov av vidare forskning om Hallands regionala planering som sträcker sig utanför Halmstad och Laholm. Det påvisas hur en splittring inom Halland existerar sett till kommuner i norr respektive i söder. Exempelvis Kungsbacka som förstås se en stärkt tillhörighet till Göteborg och inte till Halland. Det finns mer att upptäcka kring samverkan i Halland som inte ges utrymme för i denna uppsats. Ett värde kan även finnas i att studera hur andra regioner bemöter en ökad formell regional planeringsroll. Både sett befintliga regioner som har genomgått en omställning likt Stockholm och Skåne, men också övriga regioner som idag inte verkar som regionplaneorgan. Likväl kan det finnas ett värde i att studera ämnet utifrån andra analysenheter och utifrån skilda premisser.

I debatt om en stärkt regional planeringsroll är det betydande att ta hänsyn till att Halland ännu inte har landat i sin planeringsprocess, utan de fulla effekterna är något som framtiden får påvisa. Att en stärkt nationell planering även är uppe på agendan hos Boveket kan komma att påverka fenomenet framöver, något som i denna uppsats är svårt att ta avstamp i. Förändringar sker både internationellt som i Sverige. Det är därav av största vikt att fortsätta forska kring ämnet sett till en oviss regional planeringsframtid.

9 Källförteckning

Vetenskapliga artiklar

Alvesson, M.; Deetz, S. 2022. *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. 2 uppl. Studentlitteratur AB: Lund.

Blom, A; Johansson, J; Persson, M. 2022. *Regionboken - Sverige på regional nivå*. Studentlitteratur AB: Lund.

Boréus, K.; Bergström, G. 2018. *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4 uppl. Studentlitteratur AB: Lund.

Bryman, A. 2018. *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl. Liber AB: Malmö.

Bäck, H.; Ó Erlingsson, G.; Larsson, T. 2015. *Den svenska politiken - Struktur, processer och resultat*. 4 uppl. Liber AB: Malmö.

Callanan, M. 2020. Europe and the rescaling of domestic territorial governance in Ireland. *Regional & Federal Studies*. Vol. 30 (2), s.175-193. DOI:10.1080/13597566.2018.1491843

Callanan, M.; Houlberg, K.; Raulda, R.; Teles, F. 2023. ”Top-down” local government mergers: Political and institutional factors facilitating radical amalgamations reforms. *Journal of Urban Affairs*. s.1-24. DOI: 10.1080/07352166.2022.2144335.

Cappelli, F.; Guastella, G.; Pareglio, S. 2021. Institutional fragmentation and urbanization in European Union cities. *Regional studies*. Vol. 55 (2), s. 269-281. DOI: 10.1080/00343404.2020.1800625.

Davoudi, S.; Brooks, E. 2021. City-regional imaginaries and politics of rescaling. *Regional studies*. Vol. 55 (1), s.52-62. DOI: 10.1080/00343404.2020.1762856

Denscombe, M. 2018. *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur AB: Lund.

Ferm, J.; Freire Trigo, S.; Moore-Cherry, N. 2021. Documenting the ’soft spaces’ of London planning: Opportunity Areas in institutional fix in a growt-oriented city. *Regional studies*. Vol. 56 (3), s.394-405. DOI: 10.1080/00343404.2021.1902976.

Granqvist, K.; Humer, A; Mäntysalo, R. 2021. Tension in city-regional spatial planning: the challenge of interpreting layered institutional rules. *Regional studies*. Vol. 55 (5), s.844-856. DOI: 10.1080/00343404.2019.1707791.

Havlík, V. 2023. The Europeanization of territoriality and its limits: the territorial dimension of EU cohesion policy and its varying implementation. *European planning studies*. Vol. 31 (4), s.802-821. DOI: 10.1080/09654313.2022.2091407.

Henning, M.; Westlund, H.; Enflo, K. 2022. Urban-rural population changes and spatial inequalities in Sweden. *Regional science policy & practice*. Vol 15. (4), s.878-892. DOI: 10.1111/rsp3.12602.

Hermelin, B.; Persson, B. 2021. Regional governance in second-tier city-regions in Sweden: a multi-scalar approach to institutional change. *Regional Studies*. Vol 55. (8), s.1365-1375. DOI: 10.1080/00343404.2021.1896693.

Hettne, B.; Söderbaum, F. 2008. The Future of Regionalism: Old Divides, New Frontiers. I Cooper A.; Hughes, C.; De Lombaerde, P (red). *Regionalization and Global Governance: The Taming of Globalization*. New Frontiers Publisher: Routledge, s.61-79.

Hodson, M.; McMeekin, A.; Froud, J.; Morgan, M. 2020. State-rescaling and re-designing the material city-region: Tensions of disruption and continuity in articulating the future of Greater Manchester. *Urban Studies*. Vol. 57 (1), s.198-217. DOI: 10.1177/0042098018820181.

Hooghe, L.; Marks, G. 2001. *Multi-level Governance and European Integration*. Rowman & Littlefield Publishers Inc.

Holm Ingemann, J. 2016. *Vetenskapsteori för samhällsplanerare*. Gleerups Utbildning AB: Malmö.

Johansson, J.; Rönnblom, M.; Öjehag-Pettersson, A. 2021. Democratic institution without democratic content? - New regionalism and democratic backsliding in regional reforms in Sweden. *Frontiers in political science*. Vol. 3, s.1-13. DOI:10.3389/fpos.2021.711185.

Keating, M. 1998. *The New Regionalism in western Europe - Territorial restructuring and political change*. Edward Elgar Publishing.

Keating, M. 2013. *Rescaling the European state - Making of Territory and the Rise of the Meso*. Oxford University Press: UK.

Keating, M. 2021. Rescaling Europe, rebounding territory: A political approach. *Regional & Federal Studies*. Vol. 31 (1), s.31-50. DOI: 10.1080/13597566.2020.1791095.

Kvale, S.; Brinkmann, S. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB: Lund.

Larsson, T.; Bäck, H. 2008. *Governing and Governance in Sweden*. Studentlitteratur AB: Lund.

Lidström, A. 2020. Subnational Sweden, the national state and the EU. *Regional & Federal Studies*. Vol. 30 (2), s.137-154. DOI: 10.1080/13597566.2018.1500907.

Marchand, H. M.; Bøås, M.; Shaw, T. M. 1999. The political economy of new regionalisms. *Third World Quarterly*. Vol. 20 (5), s.897-910. DOI:10.1080/01436599913398

Marks, G. 1993. Structural Policy and Multilevel Governance in the EC. I Cafruny, A.; Rosenthal, G (red). *The state of the European Community*. Lynne Riennee: New York, s.391-410.

Mendez, C.; van der Zwet, A.; Borkowska-Waszak, S. 2021. Rescaling urban development policy in the EU: the impact of integrated place-based approaches in the Cohesion Policy. *Regional studies*. Vol. 55 (6), s.1154-1165. DOI: 10.1080/00343404. 2021.1891215.

Merriam, B. S. 1994. *Fallstudien som forskningsmetod*. Studentlitteratur AB: Lund.

Montin. S. 2010. Kommuner och flernivåstyrning i EU - inflytande, anpassning eller inbäddning?. I Tallberg, P.; von Bergmann-Winberg, M. L (red). *Flernivåstyrning - framgångsfaktor för kommuner, regioner och staten*. Region Skåne, Regionplanekontoret, Västra Götalandsregionen, Sveriges Kommuner och Landsting, s.121-147.

Moodie, JR.; Salenius, V.; Wøien Meijer, M. 2022. Why territory matters for implementing active subsidiarity in EU regional policy. *Regional studies*. Vol. 56 (5), s.866-878. DOI: 10.1080/00343404.2021.1966404.

Myksvoll, T. 2023. Conditional support from below? Understanding the dynamics of municipal amalgamation preferences among local politicians. *Regional & Federal studies*. s.1-28. DOI: 10.1080/13597566.2023.2191318.

Næss, P. 2023. Urban sustainability responsibilities of the European planning profession in the next decade. *European planning studies*. Vol. 31(11), s.2342-2353. DOI: 10.1080/09654313.2023.2217857.

Ó Erlingsson, G.; Öhrvall, R.; Wallman Lundåsen, S. 2023. Geographical Tensions Within Municipalities? Evidence from Swedish Local Governments. *Rural Sociology*. Vol. 88 (4), s.1033-1068. DOI: 10.1111/ruso.12509

Ohmae, K. 1995. *The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies*. New York: The Free Press.

Peters, B. G.; Pierre, J. 2001. Developments in Intergovernmental Relations: Towards Multi-Level Governance. *Policy and Politics*. Vol. 29 (2), s.131–135. DOI:10.1332/0305573012501251

Purkarthofer, E.; Humer, A.; Mäntysalo, R. 2021. Regional planning: an arena of interests, institutions and relations. *Regional studies*. Vol. 55 (5), s.773-777. DOI: 10.1080/00343404.2021.1875128.

Roodbol-Mekkes, P. H.; van den Brink, A. 2015. Rescaling spatial planning: spatial planning reforms in Denmark, England and the Netherlands. *Environment and Planning C: Government and Policy*. Vol. 33 (1), s.184-198. DOI: 10.1068/c12134.

Rüland, J., Carrapatoso, A. 2022. Introduction: Issues of governance beyond the nation state. I Rüland, J.; Carrapatoso, A (red). *Handbook on Global Governance and Regionalism*. Edward Elgar Publishing, s.1-19.

Sjöblom, S. 2020. Finnish regional governance structures in flux: Reform processes between European and domestic influences. *Regional & Federal Studies.* Vol. 30 (2), s.155-174. DOI: 10.1080/13597566.2018.1541891.

Silverman, D. 2020. *Interpreting Qualitative Data*. 6 uppl. SAGE Publications.

Smas, L.; Schmitt, P. 2021. Positioning regional planning across Europe. *Regional studies*. Vol. 55 (5), s.778-790. DOI: 10.1080/00343404.2020.1782879.

Smas, L & Schmitt, P. 2022. Region + planering = regionplanering - en komplicerad ekvation. I *Regioner och regional utveckling i en föränderlig tid*, I, Grundel (red.), 43-62. Stockholm: Svenska Sällskapet för antropologi och Geografi.

Stephenson, P. 2013. Twenty years of multi-level governance: 'Where Does It Come From? What Is It? Where Is It Going?'. *Journal of European Public Policy*. Vol. 20 (6), s.817-839. DOI: 10.1080/13501763.2013.781818

Sykes, O.; Nurse, A. 2021. The scale of the century? - the new city regionalism in England and some experiences from Liverpool. *European Planning Studies*. Vol. 29 (11), s.2056-2078. DOI: 10.1080/09654313.2021.1931044.

Vabo, S. I.; Fimreite, A. L.; Houlberg, K. 2023. Why such a different choice of tools? Analysing recent local government reforms in Denmark and Norway. *Local Government Studies*. Vol. 49 (2), s.355-374. DOI: 10.1080/03003930.2021.2013210.

Welling Hansen, S.; Kjaer, U. 2020. Local territorial attachment in times of jurisdictional consolidation. *Political Geography*. Vol. 83, s.1-11. DOI: 10.1016/j.polgeo.2020.102268.

Yin, K. R. 2007. *Fallstudier: design och genomförande*. Liber: Malmö.

Digitala källor & Publikationer

Boverket. 2024. *Regional planering*. https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/regional-planering/ [Hämtad: 2024-02-20]

European Commission. u.å. *Interreg: European Territorial Co-operation*.https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/cooperation/european-territorial_en [Hämtad: 2024-03-21]

Halmstad kommun. 2022. *Framtidsplan 2050*.
https://framtidsplan2050antagande.halmstad.se/ [Hämtad: 2024-03-14]

Laholm kommun. 2014. *Framtidsplan 2030. Del 1: Översiktsplan*.
https://laholm.se/download/18.2903b95f18ab84e40bd212e2/1695799594802/Framtidsplan%202030%20Del%201%20%C3%96versiktsplan%20Antagen%20140128_l%C3%A5gup-pl%C3%B6st. pdf. [Hämtad: 2024-03-19]

Lidström, A. 2018. *Urbaniseringen, stadsregionerna och bostadsplaneringen*. Bostad 2030 (nr. 3).
https://arenaide.se/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/3-urbaniseringen-stadsregioner-na-och-bostadsplaneringen.pdf [Hämtad: 2024-02-20]

Mörk, E., Erlingsson, G. Ó., Persson, L. 2019. *Kommunernas framtid.* Konjukturrådets rapport. SNS förlag. https://snsse.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2020/02/konjunkturradets-rapport-2019-kommunernas-framtid.pdf [Hämtad: 2024-03-18]

Ó Erlingsson, G.; Flemgård, J. 2018. *Att (om)organisera den politiska basorganisationen - Forskningsöversikt om kommunreformer i utvecklade demokratier*.
https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1264214/FULLTEXT01.pdf [Hämtad: 2024-03-12]

Region Halland. 2021. *Halland - bästa livsplatsen 2035. Regional utvecklingsstrategi för Halland*.
https://www.regionhalland.se//app/uploads/2021/05/Regional-utvecklingsstrategi-fo%C-C%88r-Halland-2035-1.pdf [Hämtad: 2024-03-20]

Region Halland. 2023. *Viljeinriktning Regional fysisk plan Halland tidsram, tematiska områden och geografisk kontext.*

Region Halland. 2024. *Regional fysisk planering i Halland - ett verktyg för att generera kommunal, regional och nationell utveckling*.https://storymaps.arcgis.com/stories/38a142d2628846cdb-007f5a81a62e44e [Hämtad: 2024-03-12]

Statistiska Centralbyrån [SCB]. 2022. *Tätorter i Sverige*.
https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/ [Hämtad: 2024-01-25]

Statistiska Centralbyrån [SCB]. 2024. *Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2023 och befolkningsförändringar 2023*.https://www.scb.se/hitta-statistik [Hämtad: 2024-03-13]

Sveriges Kommuner och Regioner [SKR]. 2015. *Urbanisering - utmaningar för kommuner med växande och minskande befolkning*. https://skr.se/download/18.5627773817e39e979ef5c428/1642491163818/7585-308-6. pdf [Hämtad: 2024-03-14]

Sveriges Kommuner och Regioner [SKR]. 2016. *Demokrati och regionstorlek - tänkbara konsekvenser av en ny regionindelning.* https://skr.se/download/18.7c1c4ddb17e3d28cf9b5fa8a/1642585984720/7585-320-8.pdf [Hämtad: 2024-03-04]

Sveriges Kommuner och Regioner [SKR]. 2021a. *EU påverkar lokalpolitiken*. https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/euinternationellt/eukommunerochregioner.401.html [Hämtad: 2024-03-21]

Sveriges Kommuner och Regioner. [SKR] 2021b. *Regional utvecklingsstrategi, RUS*. https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutveckling/regionalutvecklingsstrategi-rus.2690.html [Hämtad: 2024-03-21]

Sveriges Kommuner och Regioner [SKR]. 2023. *Kommungruppsindelning - Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning 2023*.https://skr.se/download/18.ef4ba7d1849a2f55d-b2898a/1669978414789/Kommungruppsindelning-2023.pdf [Hämtad: 2024-03-14]

Territorial Agenda. 2021. *Territorial Agenda 2030 - A future for all places.* https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_summary_jun2021_en.pdf [Hämtad: 2024-04-15]

Muntliga källor

Planarkitekt, Halmstad kommun. Digital intervju 18 mars 2024.

Processledare, Region Halland. Digital intervju 25 mars 2024.

Översiktsplanerare, Laholm kommun. Digital intervju 4 april 2024.

Offentliga tryck

Ds 2023:28. *Nationell fysisk planering*.

Prop. 2017/18:49. *Ändrade mediegrundlagar*.

SFS 1974:152. Kungörelse om beslutad ny regeringsform.

SFS 2010:630. Lagen om regionalt utvecklingsansvar.

SFS 2010:900. Plan- och bygglag.

SOU 1992:63. *Regionala roller: en perspektivstudie.*

SOU 2015:104. *Långtidsutredningen 2015 - huvudbetänkande*.

SOU 2015:59. *En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning.*

SOU 2016:10. *Regional indelning - tre nya län.*

SOU 2020:8. *Starkare kommuner med kapacitet att klara av välfärdsuppdraget.*

SOU 2024:6. *Steg mot stärkt kapacitet.*